

TATROSY GYÖRGY ÖNÉLETÍRÁSA ÉS TÖRTÉNETI FELJEGYZÉSEI

Az irodalomtörténet *Dézi Lajos* révén *Tatrosy Györgyöt* az *Apor*-család íródeákjaként tartja nyilván, ki 1618-ban három széphistóriát másolt le: *Báthory Gábor*-, *Apollóniusz*- és *Argirusz* királyfi históriáját. Az értekező a história-másoló személyét illetőleg így nyilatkozik: „Ki volt az a *Tatrosy György* nem tudjuk. A család ma is él Erdélyben s valószínűen azon *Tatros* falutól vette nevét, mely mint a „*Münchener-codex*” másolási helye vált nevezetessé”.¹ Ezt a feltevést magáénak vallva *Tatros* városából származónak mondja *Tatrosy Györgyöt Mikecs László* is.²

A három széphistóriát tartalmazó kis könyv a Kisküküllő vármegyében, Abosfalván lakó *Apor István* birtokában volt a múlt század legvégén. Harmadik lapján ez a feljegyzés áll: Possidet *Joannes Cserey*. *Cserey János* nagyanyja a tatárrabságba hurcolt *Apor Heléna* volt.³ Rokonság útján kerülhetett a könyvecske az *Aporok* birtokába.

1937 nyarán a Szeben megyei Szelistyén tartózkodtam román nyelv tanulás céljából. Szelistyéről Nagyszebenbe is beutazgattam és a Bruckenthal Múzeumban végzett kutatásaim közben kezembe került benzédi *Székely István*: *Cronica* stb. című könyve, melynek végéhez kötött írópapíron *Tatrosy György* négy és fél gépelt lapra férő önéletleírását és harminc gépelt lapot kitöltő történeti feljegyzéseit találtam. 1938. január 17—18-án mégegyszer Nagyszebenbe utaztam és a kéziratot *Brudi Andorral* összeolvastam, végső jegyzeteimet elkészítettem és a kéziratról több fényképmásolatot is csináltattam. Jegyzeteimet és a fényképmásolatokat elsodorta a háború vihara s így csak a saját gépelésemben maradt példányról közölhetem a több vonatkozásban figyelmet érdemlő, becses kéziratot.

Bár az említett széphistória-másolatok és az önéletírás betűinek összehasonlítása nem történt meg, mégis feltételezhető, hogy *Tatrosy György*, a széphistóriák másolója és az önéletíró *Tatrosy György* azonos. Azonosságra az összevágó idő, a történeti feljegyzésekben szereplő *Báthory Gábor* nem rokonszenvesen, de meglehetősen részletességgel való tárgyalása; az 1610. évi, *Kendy*-féle összeesküvés ismertetése, az önéletírás szavaiból kiolvasható könyvszeretet, az irodalmi jelenségek figyelemmel való kísérése, sőt nyilvántartása vezet.

Ebben az esetben — mint az önéletírásban alább majd olvasható — *Tatrosy György* sem 1618-ban a széphistóriák másolása idején, sem máskor nem volt az *Apor*-család íródeákja. Nem is a tatrosparti *Tatros* városkában született, hanem Gyulafejérvárott, a Kendervárban, 1599. április 26-án.

Tatrosy György önéletírása elsősorban társadalomtörténeti szempontból érdekes, mert az eddig ismert hasonló írások nemes uraktól vagy jómódú polgároktól származnak *Tatrosy György* viszont az akkori deák értelmiség legalsóbb rétegéhez tartozott, melyből az udvarbírók, számtartók, íródeákok, inasok kerültek ki. Családi históriája igen tanulságosan mutatja meg ennek a rétegnek műveltségét, életszínvonalát, társadalmi kapcsolatait.

Ezek után próbáljuk követni *Tatrosy György* életútját önéletírása rendjén. Mindenekelőtt megállapítjuk, hogy *Tatrosy György* önéletírását 1645. nov. 10-én kezdi írni, 46 éves korában. Nevét végig *Tatrosy*-nak írja, csupán nagyatyjának említésekor, egyetlenegy alkalommal olvashatjuk *Tatrossy* formában. Mi a végig használt formát: *Tatrosy*-t tartottuk meg és azt is használjuk. Önéletírása elkezdésekor fogadkozik, hogy azt születésével kezdi és haláláig folytatja.

Az önéletíró nagyatyja *Tatrosy Lukács*, nagyanyja *Vaska Miklós* leánya *Sára*. Édesatyja 1562 körül születik, ki messze országokban tett vándorlásai után végül is Olaszországba kerül, hol a nyelvet is jól megtanulta. 1596-ban, mikor III. Mohamed Magyarország ellen indult

¹ Ethnographia (1914) 299—313.

² Mikecs László, Csángók. 176 és 380.

³ Orbán Balázs, Székelyföld leírása. II. köt. 68.

Báthory Zsigmond, Rudolf császár, Tiffenbach Kristóf generális Eggen alul, a Fekete Sár vizénél vitézül megvittak a törökkel, a bolonyai hadakkal együtt Tatrosy György is hazakerült Brassóba. Hersely Bálint brassói főbíró a tanáccsal együtt pattantyússágra választja. 1597. március 30-án megházasodik, feleségül véve Hangos Jakab leányát Katát Első gyermekük Lukács 1598. április 25-én született. Ekkor Báthory Zsigmond Tatrosy Györgyöt Brassóból Gyulafejérvárra viszi pattantyússágra. Itt, Gyulafejérvárt, a Kendervárbán, 1599. április 26-án lett meg a család második szülöttje, az önéletíró Tatrosy György, apja nevét kapva a keresztségen. Báthory Zsigmond 1599-ben bekövetkezett eltávozásával a család hazakerült ismét Brassóba. 1600-ban, a barcasági Nien falunál, a Torokban, mikor a vajda ellen táborral volt a tarackok mellett, meglövik és sebesülten hozzák Brassóba, de sebeibe 38 éves korában belehal. Nagyobbik fia: Lukács is még abban az évben meghal. Az önéletíró özvegy édesanyjának egyetlen árvájaként marad. Az özvegy „sok szótól meggyőzötven”, másodsor is férjhez megy Cziukas István-hoz, Brassó város vámos-legényéhez. Az új párnak két leánygyermekke lesz, de az anya a második leány szülésébe belehal, 32 éves korában, 1637. június 23-án. Így jutott Tatrosy György 1607-ben 8 éves korában árva pénzes kenyerére.

Gyámjává Igártó Mihályt rendelik, kinek felesége Tatrosy Katalin, az édesapa testvére. Tartásáért évi 24 rénes forintot vesznek. Két éven át elég nagy sanyarúságban tartják. Mostoha atya Cziukas István az árva édesanyjára való tekintetből, évi 20 forint tartásdíjért két évre magához veszi, iskolába jár, de a négyféle árvák között — teljes mostoha csak ő volt — nyomorúságban nőtt. 1611-ben nagyanyja még élő testvére Szilahi Lőrinczné veszi gondjaiba, látva, hogy az árva minden portékája elkel. Bárcsak orsójával és guzsalyával kereste kenyerét, évi 12 forint tartásdíjért magához vette, két évig tartotta és Sájár István mesterhez iskolába járatta.

A kis árva négy évi iskolai tanulás után 1612-ben, 13 éves korában — Istenbe vetve minden reménységét-kiindul járni, kelni, bujdosni, tanulni. Kolozsvárig meg se áll. Kassay István főember házához jut, ki akkor Báthory Gábor fejedelemnek direktora volt, a fiscalis causak dolgában. Ott inaskodott négy éven át és Kassay István István nevű fiával iskolába is járt. A Közép utcában, Borbély Pálné házában volt az iskola is, a templom is. A pap neve Lukács volt.

Mikor Bethlen Gábor Moldvába ment, 1618-ban önéletírónk Kolozsvárról Brassóba megy mostoha atyjához Cziukas Istvánhoz, ki akkor a gyalogok hadnagya volt. Ennek segítségével az akkori főbíróhoz: Christof Jánoshoz kerül be két évre inasnak. Ezután Hersely János inasa lesz, egy éven át őt szolgálja. Ura jószágába ide-oda küldözgeti, lovon járogat.⁴

Itteni szolgálata végeztével újra Kolozsvárra vándorol vissza, régi gazdájához: Kassay Istvánhoz, ki akkor már erdélyi ítélőmester volt. Újabb négy évig szolgálja itt urát, mint inas. Gazdájával Bécsig, Prágáig követségen járva eleget bujdosik. Bár fősvényen fizet a gazda, de sohasem bánta meg, hogy két ízben nyolc évig szolgálta. Szinte büszkeséggel említi, hogy mikor Bethlen Gábor II. Ferdinánddal megbékélt s a „magyar koronát is visszaadók” Kassán, saját szemével látta a koronát.

Az újabb négy év elteltével urát és Kolozsvárt elhagyva Bólyába megy, hogy kereskedést tanuljon. E célból Rósás Jánosné szolgálja két éven át, a „fejér marha mellett”. Ennek a Rósásnénak fia: István adja ajándékba benczédi Székely István: Cronica stb. című könyvét Tatrosynak. Asszonya meghal s Tatrosy hasonló célból Várady Miklóst szolgálja újabb két évig, kinek posztó-sátora van kezében és egyben számadó szolgálja is.

1625. január 25-én hazamegy Brassóba. Brassai marhával Magyarországra jár és az így szerzett pénzzel tengeti életét. Még ugyanabban az évben megházasodik. Elekes János, a brassói magyar eklézsia predikátorának leányát: Annát veszi feleségül. 1626 szeptemberében apósátál Kórnics János házába költözik, majd azután nem sokkal megveszi Gires Jakab házát a Balog utcában, 312 forintért. 1631-ben szappanfőző mesterséget tanul, de működtetését se a tanács, se a szappanfőző-mesterek nem engedik. Váraddá megy, régi urához: Kassay Istvánhoz, ki protekcionális kommissziót ad neki és abból tartja fenn családját. 1633-ban ismét otthon, Brassóban találjuk. Nyolc holttestet takar el abban az évben. Búcsút mond a sok kellemetlenséget hozó szappanfőzésnek. Megtörik.

1635-ben — mintha szerencsecsillaga megegyeszer felvillanna — Toldalagi Mihály főkövettel a portára megy. Békével és nem is károsan jár. Kevés, szép marhát hoz onnan. Főemberekkel kerül kapcsolatba.

1637-ben Hersely Cristóf brassói bíró szolgáljává választja és két falujának: Ürmösnek és Poiana Marulynak gondviselőjévé teszi. Hamis vádak miatt itt sem maradhat.

⁴ A széphistóriák írása ezekben az években történik. Az ifjú már 19 éves, ki mintegy nyolc éven át járt iskolába; az íráshoz, olvasáshoz, másoláshoz szükséges és elégséges ismeretekkel rendelkezett. Talán inasi szolgálatban, más nyelvű környezetben a magyar betűhöz menekült.

1639-ben *Daniel Mihály* főkövettel ismét a portára megy. Még első útjánál is szerencsésebben jár. Ezúttal — mint történeti feljegyzéseiből részletesebben megtudjuk — Ázsiába is eljut.

1641-ben *Hersely* ismét visszafogadja, de nem sokkal azután *Hersely* meghal és *Tatrosy* ismét a maga kereskedésére szorul. 1642-ben *Sebessy Miklós* főharmincados *Tatrosy*t a törcsvári racionistaságra maga mellé veszi. 1643-ban, mikor a főtisztviséget pávai *Vayna Tamás* kapta meg, az új gazda *Tatrosy*t gyalai udvarbíróságra küldte, majd az év végén betegen hazabocsátotta.

*

Tatrosy György önéletírását úgy látszik mégse folytatta haláláig. Az önéletírás végén ugyanis más kéz ezt írja: „Anno 1653 die 30 dec. vóm magamnak házas társul az Istenben boldogul kimult néhai *Tatrosi* (!) *György* uram leányát *Annát*.”

Nem tudjuk tehát halálának pontos dátumát, csak annyit, hogy 1653. dec. 30-án nincs az élők között.

*

Tatrosy György önéletírását történeti feljegyzései követik. Feltehető, hogy a feljegyzések megírására benczédi *Székely István*: *Cronica*-ja inspirálta. Az események feljegyzését ugyanis csaknem ott kezdi el (1560), ahol *Székely István* abbahagyja (1557.). A sok konkrét történeti adat, melyet *Tatrosy* írásaiból meríthetünk, nem hanyagolható el. Eddig ismeretlen, még ellenőrizendő hitelű részleteket közöl *Karacson György* (1569) és *Cziazar Péter* (1632) parasztfelkeléseiről; *Bethlen Gábor* és *Rákóczi György* belpolitikájáról, hadjáratairól, főként pedig az akkori erdélyi élet, közélet kiemelkedő személyiségeinek elhalálzási időpontjáról. További részletes kutatás fogja kideríteni ezeknek az adatoknak hitelességét és hízagpótló voltát.

A feljegyzésekben szereplő első évszám 1560, utolsó 1645. Ennek a közel egy századnyi időnek legfontosabb szereplői: *János vajda*; *Báthory István*; *Báthory Kristóf*; *Báthory Zsigmond*; *Báthory András*; *Básta György*; *Bocskay István*; *Rákóczi Zsigmond*; *Báthory Gábor*; *Bethlen Gábor*; *Katalin*; és *Rákóczi György* erdélyi fejedelmek, akik körül zajlik a sokrétű élet.

Tatrosy érdeklődése túl a történeti feljegyzéseken meglehetősen széles körre terjed. Amit jöttében-mentében lát, hall, amikről — feltehetően írásokból — tudomást szerez, azt röviden feljegyzi. A vallási kérdések különösebben érdeklik. Meggyőződéses protestáns, ki különös szeretettel és érdeklődéssel figyeli egyházát, annak fejlődését, fontosabb eseményeit. Feljegyzi a a szász papok hit ügyében tett külföldi tanulmány útját. Nyilvántartja a bibliafordításokat. Papválasztásoknál közreműködik. Ezzel szemben szinte megvetéssel beszél a katolikusokról, kiket következetesen pápistáknak nevez. Tíz pápának nevét jegyzi fel. A „pápalkodók” között a legtöbb tudatlan, rossz életű, kik között még gyilkosságra felbujtó is akad. Mind ahányan az igaz kereszténységnek ellenségei. Erdélyben valamennyi összeesküvést a katolikusok indítanak, a béketárgyalásokat is ők akadályozzák a nyírt papokkal, jezsuitákkal.

Irodalomtörténeti vonatkozású feljegyzései: az első magyar nyelvű kalendárium kiadásának évtét jegyzi fel; *Balassa Bálint* haláláról — a vizsolyi bibliáról — *Szenczi Molnár Albertről* — *Káldy Györgyöt* szerepelteti, anélkül, hogy bibliafordító voltát említene — *Péchi Simonról* — *Geleji Katona Istvánról*, — *Pázmány Péter* haláláról emlékezik meg.

Feljegyzi továbbá a meteorológiai jelenségeket; *elemi csapásokat*; *pestis* szörnyű pusztításait; vadludak hallatlan vívását; földindulásokat; három hónapon át látható üstökös; hármas ikrek születését; medvének Brassó városában való megjelenését; főasszony boszorkánysággal való vádoltatását és eltávolítását; nagy vizek-, tüzek pusztítását.

Feltűnő, hogy Erdély népeinek történelmi rétegződésében a nemesség, székelység és a szászok gyakran szerepelnek, de egyetlen szó sem esik a románokról. A parasztfelkelések szereplői között is hiába keressük őket.

Mind a moldvai, mind a havasalföldi vajdák neveivel többször találkozunk *Tatrosy* feljegyzéseiben. Az erdélyi fejedelem és a két vajdaság népe sokszor áll ellenségesen egymással szemben. Viszont az is tagadhatatlan, hogy az idők folyamán közöttük jó szomszédi viszony állapítható meg; sőt a vajdák és a fejedelem szoros kapcsolatáról, gyakori érintkezéséről, sőt komaságról is tud a feljegyző. Hasonló megállapítás olvasható az erdélyi és török kapcsolatokról is.

*

Történetírók megjegyezték, hogy a rendszeres erdélyi történeti feldolgozások a XVII. század első évtizede után megszakadnak, s így *Tatrosy György* feljegyzései fokozott figyelmet érdemelnek.

De beszéljen maga **Tatrosy György** :

(1a. lap.) *Laus Honor et Gloria Deo Omnipotenti.*

Mindenek az Istennek tisztességere nagy nevenek dicseősegere mynekunk pegjeh
lelkünk uoduessegere szolgáljanak. Amen.

Ez cheőnivet ajandekon atta vala ennekem Cholosvarat lakó beczülletes jo akaro
uram *Rosas Istvan*, mikor az edes annyat szolgálnam Bolijaban, *Rosas Janosne* aszonjomot,
az nagy pestiskor 1622.

En pegjeh ez 1645 mense novembris megh melioraltattam, mivel majd rongios es oh
allapattal vala. Ez az my nylyan valo, oly emlekezetes dolgok ez keonyűnek niomtattatása
utan leottek s teortentenek, kinek mint vegere mehettem, cziak az magam gienge es egjgjo
elmeknek legeltetessere s apro maradekymnak emlekezetes jo peldajokra eozsve szedegettem
es az keonyvnek utanna hatulljan ide irogattam, es az migh az irgalmas Isten halalomot
halaztia nem szűneom megh utan irogatnom. Ha kj olvasod jambor gonost ne mondgy
erette (1b. lap.) ha te jobban tucz hozza ennalammal keoseond megh Istennek s adgy halat
erette eo felsegenek s ely az magad szűksegedre vele, ezt had ebben ennekem.

Amaz vers szerent : Si cuy hic liber non bene compacta videtur

Sic sinat hac nostram, corrigat ipse suam.

Mivel ezt en cziak magam szamomra irogattam maradekymnak akarvan jo peldat
hadny ha miben illik eokis keovessek s ha mit nem eltavoztassak. Az nagy Ur Istennek
nevenek legjen coreok djczeosegh tisztessgeh aldas magaztalas mind eoreokke. Irtam az
my edes Idvezitteők szuletese utan 1645 eztendeoben die 10 novembris. Aetatis meae 46,
Brassóban, *Bolgarszegben*. In alterius causa facilius cogitant homines, quam in sua, heu dum
tempus adest errorem agnoscite vestrum quas Jesus omnipotens solis sapientibus aufer (. . .)
vive ut post vivas fide Deo divina beant promissio fallis spes hominum quamvis splendida
fide Deo. (A második lap űres.)

(3a. lap.) Az magam etelemnek rendi és foliassa az mint nagy szorgalmatossaggal vegere
mehettem, az nagy irgalmu Istenteol így igazgattatot s vezeleretet az en szűletessem napiatol
fogvant, ez jelen valo 1645 eztendeóigh az en etelemnek foliassa : Az boldogul űdűezűlt szerel-
mes attiam volt *Tattrossy Lukaczy fia*, edes annia volt az nehay *Vaska Miklos* leanya az *Sara*,
ki kilenczde magaval egj volt egjűt elven egjszersmind. Az en edes attjam *Tatrosy Georgj*
el budosvan, mezze idegen orszagokban lakot, vegre Olaz orszagra is el erven az nyelvetis iol
megh tanolta volt es igj szinten az akkorj nagy disturbjumban 1596 eztendeoben, mikor az
nagy pogany tiranus III. *Mahumet* teoreők cziazar igen nagy ereovel (3b. lap.) megh indult
volna Magyar orsagh romlarsara es *Bathorj Sigmond* az akkori Erdely kegjelmez fejedelem
Rudolphus cziazar segetsegevel *Tiffenbach Christof* feo generalissal eleyben szállottak volna
oda fel Eggen alol Kerestes mezejen az Fekete sar vizen alol, az hol vitezűl megh is vjvanak
az sok pogany teoreokkal. Mondom az nemet es Bolonia hadakkal az edes attjam megh jeoven
es imez harcokon az Ur Isten megh tartvan jeott megh hazajaban Brassoban. Az edes attjam
testver battja *Tatrosy Mihaly* volt, kinel az akkory apaczay *Santa János* pap leania *Sara*
volt felesegűl, ky ez esztendeőre magtalan megh holt volt 1597 esztendeőben. Az edes attjam az
akkory brassay feo birotol — *Hersely Balint* volt — tanaczyval egjűt az varosy pattantus-
saghra valasztia.

Es igy ezen eztendeoben die 30 marty az Istennek teorvenje es paranciolattia szerent
hazas tarsul veotte az en edes anjamot *Bolgarszegben* lako *Hangos Jakab* (4a. lap) leanja
Katat ky negied magaval egj volt *Mihaly, Janos, és Saraval*. 1598 die 25 aprilis szuletet
az edes anjamnak elseo szűleot fia *Lukaczy* neu (ky harmad eztendeos koraban pestisben meg
holt.) die 26 septembris. Az felseges *Bathori Sigmond* fejedelem az edes attjamot el vitety
Brassobol Fejérvarra pantattjussaghra (!) 1599 die 26 aprilis pentek napon estve 4 orakor
Fejervarat az kendervarban engemet ez vilagra ada az szent Isten az anjamnak masodik
szűlettűl es igy nekem is hozvan az napot s az edes attjamnak is az leven neve, kereszteltettem
Georgjnek, az irgalmas Isten beolczy rendelesse s eleve el rendelessebeol. Ez esztendeoben
eozzel *Bathory Sigmond* fejedelem Erdelit elhagjvan, az edes attjamis haza szállott *Brassoba*.
Ismet 1600 az szegeny edes attjam Nien falunal itt *Barczaban* ben az Torokban taborral leven
Petrasko Mihaly Vajda fiat ellenezven az attja segetsegere valo ky jeovetelteol az taraczkok
mellet az edes attjam megh leotetik es igy holt elevenen Brassoban haza hozvan (4b. lap)
Bolgarszegben az Magyar uczaban cziendessen es jo lelky ismerettel igaz hittel az eo lelket
Istennek megh advan holt megh, ezen seb miat etelenek 38 eztendejeben, die 18 deczembri
1600. Temettetet az felseo kapu eleott valo kertben es tetetet egj keo rea az edes anyam-
tol illjen irassal ex Job : Homo brevis vivens tempore repletum multis miserys et cito
quasj flos conteritur. Es igy az szerelmes anyam ket kis fiaval nagy arvasagra eozvejssegre
marada.

Az egjik fia pegjeh az anjamnak, az nagjobbik az en Batjam *Lukaczy* eozvejssege-
ben az nagy pestisben megh holt, egjedűl marattam. 1603. Az edes anjam az szent Istennek

teorvenje es parancziolattia szerent az sok szotol megh geozettveten masodik hazassagra ment az vitezleó *Csiukas Istvanhoz* Brassó varossanak akkorj eggik jambor szolgaia, avagy vamos legeny leven, kiteöl leótt is ket leanya az edes anjammak, *Kata es Sara*, kik megh ez mostany orabannis elnek, lakvan negjedfel eztendeott eggjutt nagj szeretettel es geonyeorússeggel eltek ezzelis. (5a. lap) 1607 die 23 juny. Az en szerelmes edes aniam *Hangos Kata* azzony az utolso giermekevel *Saraval* szuleseben megh hala, igen cziendessen es Istenessen, az éó eletenek mint egy 32 eztendeós koraban, es igrj mind atjam anjam megh halvan (kiknek az szent Isten bodogh fel tamadast adgion), en valoban nagj arvasagra maradék. (az edes anjam az Bolonyay szent Ersebet temeteoben az templom ajtaia eleótt feküven, üdeó jartaban 25 eztendeó mulva keovett en czinaltattam rea). Es igrj jmmar en arva es penzes kenjerre jutvan, az akkorj jambor ordjnarjus djvisor urak *Christof Janas* uram es *Bengner Pal* uramék rendelték tutoromnak *Igiarto Mihallit*, Bolonyaban (kinek felesége *Tatrosj Katrin* egj volt az edes attjama), es aztalomtól rendelték eztendeigh az akkorj ideoheoz kepest R 24 ./. es igrj tartot engemet ket eztendeigh, eleg sanjarusaggal neottem.

1609. Immar az mustoha attjam edes anjam tekjntetiért akarvan valami irgalmassagot velem czielekedny veott el *Csiukas Istvan* uram *Igiarto Mihallit*ot, es tartot ket eztendeigh. Aztalomtól veven R 20 ./. s scholaban jarvan niomorogvan ittis eleg sanjarusaggal neottem, negj fele arvak keózeott, egezen egjedül leven cziak mustoha. (5b. lap). 1611. Az szegeny nenem *Szilahi Leorinczne* (ky az atjam annjaval *Tatrosj Lukaczyneval* egj volt), latvan azt, hogj keves ream marat portekam szinten elkel, attjafiui szeretetteöl viseltetven, keónjeorületessegre indult es noha cziak orsoiaval s gusalljaval kereste kenjeret, megis hazahoz veótt es tartot ket eztendeigh, aztalomtól veven R 12 ./. es itt is nevelkedven scholaban jartam, *Safar Istvan* mesterhez.

1612. Az szent Jehova Isten dirigalvan minden dolgajmot, mentem ky Brassóból jarny, kely, budosny, tanulny, az irgalmas Istenben vetven minden remensegemet. Az mikor *Teókeoly Miklos* eo nagysaga Brassóban be jeot Szebenbeóól *Bathory Gabortol* zalagol es *Geczy Andras* ky ment Szebenben az bekesseget tractalny, mondom enis ky budostam Colosvarra es az szent Isten vezerlet *Kassay Istvan* uram hazahoz, mely beóczülletes feé ember akkor *Bathory Gabor* fejedelemnek éó felsegenek directora vala, az fiscalis causak dolgayban es éó kelmenel egj *Istvan* neü fiaival neha scholabanis jartam, s maga mellett inaskottam is. Szolgaltam ekkor negj eztendeigh.

Nb. Ekkor pegjgeh az oh varbely ortodoxus kereztien templum puzta vala. My az keozep uczaban egj kapu keozben iartunk, *Borbely Palne* hazanal volt mjnd schola s mind templum, s cziak igen keves szamuan valanak akkor Colosvarat az igaz kerezttjenek. Az pap *Lukaczy* pap vala.

(6a. lap.) Az mikor *Bethlen Gabor* fejedelem Moldovaba mene az teoreok cziazart lengie-
lekkel valo megh bekeltetesre, enis Colosvarrol haza talalek jeony Brassoban es az mustoha attjam az vitezleó *Cziukas Istvan* (kj ekkor mar az gialogok hadnaggia vala) engemet az akkory feó birohoz szerezve *Christof Janos* uramhoz, inasul szolgaltam ket eztendeigh. 1618. Mikor az nagy uosteokeos czillagh vala azon eztendeon, az sok szoval hozzaia edesetven szolgaltam *Hersely Janos uramot* egj eztendeigh inasul, imidj amoda jozzagaban is küldéozven lovan jarogattam. 1619. Az mely eztendeon az felseges *Bethlen Gabor* második Ferdjnand romay cziazar ellen haddal megh indula, enis el vagjakozvan ismet ky mentem Colosvarra es ismet megh nem valthattam magam, hanem leótttem az nemzetes es beóczülletes *Kassay Istvan* uram szolgaia es inasul éó kedvet szolgaltam negj eztendeigh ismet, (ky jmmar Erdely orszajg iteleó mester volt.) Es *Beczigh, Pragigh*, éó kedvel (!) keovetsegen jarvan eleget budostam, noha feosvenyen fizetet, de meg sem bantam megh soha, hogj az jambort ket izben niolcz egez eztendeigh szolgaltam. (6b. lap). Hogj az fejedelem *Bethlen Gabor* az romay cziazarral második *Ferdinandal* megh bekellek es az magyar coronatis vizza adok Cassan (mely magyar koronat akkor enis lattam), enis ala jeóvek, es el hagjvan *Kassay* uramot az fele kereskedeshez akarvan tanolny az nemzetes *Rosas Janosne* azzonjomot szolgaltam ket eztendeigh az boltjaban fejer marha mellet, es eokede (!) megh halvan az nagj pestiskor enis leottem *Varady Miklos* uram szolgaia egy 1624 eztendeigh, ugj mint ket eztendeigh az pozto satora leven éó kedenek (!) kezemben, az mellet szamado szolgaiul szolgaltam beóczüllettel. 1625 die 25 January haza jeottem ismet Brassoban es magam szamomra jnditottam valamj vekonj keressetet, Magyar-orssagra jarvan brassay marhaval, ezen eztendeoben die 29 Juny szent Peter es Pal napian Istennek teorvenje es parancziolattia szerent megh hazassodtam es menjegzey lakodalmam volt. Vevem magamnak feleségül akkory brassay magyar ecklessjanak predikatora szemeryay *Elekes Janos* pap leanyat : *Elekes Annat*. Ugjan ott az magyar pap hazanal leven az Lopiczcon menjegzey lakodalmunk es mely tarsommal eggjut (7a. lap) megh az jo Isten mind ez may napigh megh tartot. Az éó jo voltabol s kerem éó felseget, ez utanis ezen attjai kegjelmes gondviseleset rajtunk megh tartvan eltessens tarczion megh, szent névenek diczeretjere, az migh éó felsegenek kedves jo akarattia szent fianak erdemeiert. 1626 mense september.

Az szegény Uramtól ipamtól alá keöltöztem Bolonnyában az keomies *János* battjam házában sellijerül, az vonokut eléőt, fizetven eztendeigh teölle haz bert R 12. //.

1627. Istennek szent aldassabol s kegjelmesegebeöl valami kereskedesnek rendit s nemet vemem eleoben, azzal kerestem kenjeremet (noha az utan az jo Isten sokkarban allattatta allapotomat, mind ez jelen valo oraigh valtozo karban forogvan az en eletemnek rendy), mivel kezy mesterseggel nem latot volt megh az jo Isten es igj die 20 September vevek *Gires Jakab*tol ugjan ott Bolonnyában az Balogh uczaban egj hazat pro flor : Haromszaz es tizenket forinton, *Bathory Gabor* harom penzes garassan. Az garasnak le vetesse utan harmadik ezten-deoben mely haz *Enyedj Janosné* volt az eleott, es ebben az jo Isten hjrivel laktam annos numero 15. (7b. lap)

1631. Egy magiaros el futot szasz paptol *Joannes Rheter* neuteöl vulgo *Sztojkez* szappan feözö mesterseget tanoltam, de mjvel sem az tanaczy, sem az szappanos mesterek azzal elnem nem engedé szinten Varadda faradtam s az en regj uram *Cassay Istvan* uram altal az my kegjelmes urunk protectionalis commissiot advan elegh veszeodesel azzal eltem.

1633. Az nagy pestis utan harom het, niolz holt testet edes gjermekjmmel el takargatvan el is fogiatkozam, sok dolgom haladekjával leven s elis kedvetlenülek igen. Az tanaczjtol s az szappanosoktol sok giulelöseget szenvedven sok molestjakkal az piaczon valo arulassomat el tiltvan teöllem enis valedikolok ez mestersegnek sok kar szenvedessem utan.

1635. Portara menek. *Toldalaj Mihaly* feökeövet urammal es Istennek hala bekevel, semis karoson, egj keves szep marhaczjkat hozek onnet s az feö emberek ismerefsgeben kezdek jutnj naponkent az jo Isten hjeivel.

1637. *Hersely Christof* brassay feö biro uram szolgajava valazta s teve ket falujanak Urmeosnek es Pojana marulyanak gondviselessere. De szinten eztendeöm vege fele nagy szerenczjetlensegh esven rajtam, egj hamis tisztatalan szemeljnek vadlassara meljre menje vetkem volt az igaz Isten tudja, de eö felesege kegjessen kj szabaditta. (8a. lap).

1639. Az szent Isten segetsegebeöl ismet portara mentem. *Daniel Mihaly* feö keövet urammal es az elseö utamnal jobban s szerencziessebben ádá Isten jarassomat s az elefantok latasara Drjnapoly jeövenk igen sok szep dolgokot s emleketteseket lattunk Isten erejevel.

1641. Ismet szolgajava fogada az elebby tiztartosaghra *Hersely Cristof* uram, de az ezten-deö vegeen septemberben megh hala es en ismet magam keresskedeessczjekre szorulek.

1642. Az my kegyelmes urunk eö nagysaga az brassay urakot az Teörczyvary vamat harminczadot el veven az feö harminczadossagot ada *Sebesy Miklos* uramnak es eö kede (!) engem teörczyvary rationistasaghra maga melle veven, Isten segedelmebeol itt szolgáltam.

1643. Ugjan ezen kegjelmes urunk eö nagysaga az harminczadossaghnak feö tisztit valtoztatvan, pavay *Vayna Tamas* uramnak ada eö nagysaga, engem pegjegh nem sokkal az utan nemely bal commedatorymnak eö nagysaga hitelt advan, meltatlan voltomra eö nagysaga hitelt advan az gyalay udvarbirosaghnak tisztire promoveala (noha Istenem bizonjsagom) kedvem s akaratom ellen, de az jo Isten ott engemet sulios betegseggel meghlatogatvan ezten-deom vege fele sok jo akaro feö ember uraimnak intercedalassara eö nagysaga kegjelmesegebeöl onnet haza bocziatta —.

*

A 8a. lapon Tatrossy életleírása megszakad. Gyermekeinek születéséről és haláláról szóló latin kihuzigált jegyzetek következnek.

Ez keönninek niömtatasa utan az mi oli emlekezetes dolgoknak bizonyossan vegere mehettem azoknak reövid utan irassa rendel. De mivel ide leb cziak enis fogjatkozast veottem eszemben az vilagh teremteseteol fogvant valo szamtartasban en az my edes Iduezititeonk születesse-teol fogvant valo esztendeo szammal megh elegedven cziak azt observaltam :

1560. Filek varat az teoreokeök meghveszik. 234 papa Pius 4. *Florentinus Medices* 7 esztendeigh papalkodek Romaban.

1561. Az erdely szaszok uno animi consensu az ur vaczioraja feleol valo tudomanjnak meljsegesb es nylvabban valo megh tudakozassara es megh tanolassara oda fel Nemetországban, Vitenbergaban az Lipsiaban az acadamiakban kuldik nagy feö keövetsegen brassay feö papot es plebanost *D. Nicolaum Fuchsum* decanum Barcensem et dominum *Georgium Christianum Pastor* hermanstadjensem et profesor ejusdem scholae *D. Lucas Ungherus*, es valajnemü informatiot ezek onnet hoztak, mais azt confiteáliak es ky niomtattak.

1563. *Magocsy Gaspar* magyarorszaggy groff uri feö ember teoreok kezben esik. De azon esztendeoben nagy cziudalaton remensegh kjvul megh szabadul s haza jeö Munkaczra. *Ferdjnandus* I. romay imperator Szakmart megh veszy. 7. july megh hala az cziazar. 54. magiary kiraly *Maximilian* I. magiary kiralysaghra megh coronaztatik 8. septembris.

1565. *Suendy Lazar* Tokay varat meghszalla. 42. romay cziaszar *II. Maximilian*, romay cziaszarsagra coronaztatek. Regnal 11 ezten-deigh. *Suendy* sok varakot veön az erdelyekteöl ez cziaszarnak : Szerencziet, Nagj-Banjat, Keovarat es teöb sok ereossegeket.

-1566. *Janos vaida* teóréók cziaszarhoz megjen, *Maximilian* cziaszar es kiraly teóréók es Erdely ellen csiatazik. Teóréókeoknak 10. csiaszarok *Szultan Szulman* igen nagy ereovel Horvatorszagban Szigetvarat megh szállia es szeornien vittatia leven az vitez groff ban ur *Szrny Miklos* feo tiszt benne, vitez modonnis forgodek, de mivel az pogany szamtalan leven die 15 augusty az vegostromon mind az csiaszar s mind az Ban ur megh hala. Veszet teóréók 20,000, de az pogany az varat ugjan megh veve. *Partaus* bassa Giulat is megh veve ide ala *Janos vaida* Varadnal az tatarokat megh vey.

1567. *Szelimus II.* teoreok cziaszar regnal eleg nagy tirannitással 8 esztendeigh, az magiaroknak sok karaval. 235. papa *Pius V. Alexandriai* papalkodek Romaban eleg nagy balvanyozással 5 esztendeigh.

1568. *Maximilian* nemet cziaszar es *Szelimus* teóréók keózeóft 20 esztendeigh valo ereós frigy ssereetetek (?), mely contractusban hogj mar Erdelit is be foglalak. De ugj alla azt megh, mint az farkas az juhokkal, az nemet is practikala, mint az inaczika az egerrel. Az nagy *Bathory Andras* Somlion megh hala.

- 1569. *Karaczion Georgj* nevü lator praktikus dus gazdag paraszt ember az Nyrsegen igen nagy paraszt hadat tamasztá, az nyrt lator papokat es gonosz nemeseket valobannis kezdtek vala veszteny s nagy kart is kezdtek vala tenny, de az *Szecky Laszlo hada* 1570, kik keózeóft egj felette nagy fekete ember vala (kireol ez had neveztetik is vala) Balaszentmiklosnak felette igen megh vere, el osztá, es teljesseggel semmive teve.

Egesz Magyarorszagban es Erdelyben az igen nagy dragasagh harom esztendeigh tartá: Szebennek majd hason fele az also varos mind el eghe es felette sok karok león.

1571. *Janos vajda* Erdely fejedelem megh hala Szaszsebesen, eltemettetek Giulafeher- varat. Az felesége is nem sokára, es melleje temettetek. *Bathory Istvan* erdely vajdanak valasztatik. Gedon varat az teoreok az jo frigy alat megh veve, illy jo bekesegh s frigy tarto león. *Ruber Janos* kassai generalis Kallo varat fundala es epitte. *Bekes Gaspar* orszagh es szekelyek capitannia nem akaria *Bathory Istvan* vajdajanak esmerni.

1572. *Rudolphus I.* 35. magiary kiraly kiralysagra coronaztatek. Regnal eleg disturbiummal 32 esztendeigh. 236. papa *Georgius 13. Bononiensis* regnal eleg tudatlanul 13 esztendeigh. Az nagy siomliay *Bathory Istvan* születek. Uy csillagh lattatek az eghen.

1573. *Bathory Istvan* erdely vajda megh veve Fogaras varat *Bekes Gaspartol*, es az hadatis igen megh vere Szazhalomnal. Azutan ismet Colosvornal es sok szekelyeknek akasztófa león koporsojok, sokaknak ismet orrokat ajakastol metelek el az partolkodasert.

1576. *Bathory Istvan* az erdely vajdasagbol Lengyelorszagy kiralysagra vitetik beoytbe, *Bathory Christoph* pegjeh Erdely vajdasagra tetetik. *Bekes Gasparnak* megh kegjelmez es hadanak s Lengyelorszagnak feó hatmanyava teszy az melyben holtaigh emberul viselte magat. 34. romay cziaszar *Rudolphus II.* az magiary kiralysagbol romay csiaszarsagra coronaztatek s regnal 35 esztendeigh. *Szelimus* teoreok cziaszar megh hal. 13. *Ammurates* 3. teóréók csiaszarra leszen s az romay csiaszarral az bekeseget confirmallia, de az magyarokkal hüteótenül banik es nagy romlásokra leszen.

1577. Az teóréók az szikzay sokadalmat meghüty ejel es valoban megh dullia es meg predallia es senkyteól nem felven, magat az oczimany buia es reszeges eletre advan az egyr capitany felséó vadasz nadsagos vitez ury feó ember *Rakoczy Sigmond* az mint éössze giülhet hertelen 2,000 magaval harmad ejel megh uty az teoreóket es szeornjen lavaga es szep nieresseggel mene be Egerben az teóréók pegjeh teób volt 12,000. *Bathory Istvan* az rebellator Danczka varossat megh veszy cziuadalatos keppen es az mint szerety ugj convenj al velek s az mint akarta ugj keóteóft. *Sibrik Georgiot* nagy feó ury embert haza bocziattia varady kapitanyagra nem sok ideó mulva megh hala es Gialuban maga joszagaban el temettetek.

1578. Az buday vessez bassat *Müsstafa Karat* megh foytak. Buda varat az menykeo megh úte es cziak nem mind ky eghe, igen nagy kar leon.

1579. Giula Feiervarat az menykeó megh úte es az esgez var es varas teóbeól ky eghe az templummal egjut.

1580. *Bathory Cristof* erdely fejedelem meghala. *Bathory Sigmond* ur fia succedal az fejedelemsegre, de mivel cziak 8 esztendeós volt, feógondviseleó tiszt urakat *Bathory Istvan* lengyel kiraly valaszt mellej *Kendy Sandort*, *Sombory Laszlot*, *Kovacsiovczky Farkast*. Magiar es nemet Hatvan varossat az sokadalom megh dulak es sok teóréóket vaganak le. *Bathory Istvannak Erdelybeól* 4,000 szekeres lovakat vjsznek az leóveó szerszam ala, müszkak ellen valo hadra, es nagy haddal rajok mene. *Sasuan* beket az magyarok igen megh verek Nadudvornal, mint pogany kborlokot s frigy teóréó s bekesegh rontokot.

1581. Az nagysagos *Varkucy Miklos* varady feo kapitany es Bihar, varmegienek feó ispania meghala.

1582. Onad varossat az teóréók megh giuta es az feüst alat igen megh rabla. Nagy ústeókeós czillagh lattatek az eghen az nap esset fele. Az calendarjumot ez ezendeóben kezdek

eleszőr Erdelyben es Magyarorszagban magyarul ky niomatny es arulny, de 1600 ismet megh változtatak es szakadas león miatta. *Suendy Lazar* kassay generalis megh hala.

1583. Az erdelyorszaghy szass statusok ulgo : Universitas az magyaroknak regj teórv-enjekteól el szakadvan magoknak küleón teórvten irnak az *Honterus Janos* irassiból is colli-galvan es az Juris municipal et statutanak nevezven. *Bathory Istvan* lengiel kiraly confirmallia kiralysaganak 7. eztendejeben, fejedelemsegenek 12., *Bathory Sigmondnak* 3. eztendejeben.

1584. *Ammurates* teoreok cziazar es *Rudolphus* romaj cziazar ujjabban az frigiet megh confirmalvan egjmas keözött, 8. eztendeóven toldak, de minden lator practikaiok az tar papoknak cziai az magyarok vezedelmere vezet. *Somliay Bathory Andrasnak* cardinalsagot adanak, hogy *Rudolphus* inkab megh czialhassa s eóveve tehesse Erdelyorszagat.

1585. Amaz három urak nem iol safarkodvan es banvan az dologgal, letetetnek tisztek-beól es *Geczy Janos* Erdely gubernatorra valasztatik. Az nagjsagos *Bathory Miklos* meghala.

237. papa *Sixtus V. Pinczentinus* papalkodek Romaban 5 eztendeigh. Ez 3 gardjnalokat az kik nalanal tudosbak valanak, titkon megh eólete, mert eo igen tudatlan, de lator vala.

Horvatorszagban 10,000 teóreóket megh vernek az keresztiének az Kupa vizenel es igen sok rabokat szabadittanak, nagj nieresseggel jaranak. Turonnis az teóreóket megh verék es szép nieresseggel iaranak itt is.

Magyar es Erdely orszagban igen felette nagj dragasagh león 3 esztendeigh. *Peter Vaida* havaselvj vajda leven az teóreókteól valo felteben el füt (!) es Erdelyen által megjen igen nagj kinczjvel.

1586. *Bathory Istvan* lengiel es erdely fejedelem meghal. *Sigismundus II.* lengiel kiraly-sagra valasztatik. Magyar es Erdelyorszagban siürü deogh halal meljteól valo felteben *Bathory Sigmond* fejedelem Barczasagban setal es lakek 3 honapig Prasmart, Teórczyvarat es Rosnion. Sok faluk es varossok egznek Erdeljben. Horvatorszagban Vinitz vara mezejen ejjel az vadlud, recze, daru hallatlan nagj vivast harczolast tartanak, mely utan ugjan azon helit 7 nap mulva az teóreóket igen megverik.

1588. Sixto alatt az teóreóket masodszor igen megh verék, *Rakoczy Sigmond* egyri capitany jo forgodassaval, szép nieresseggel iaranak. *Geczy Janos* az gubernatorsagot Meggiesen az orszaghgiulessen le teszy io akarattia szerent *Bathory Sigmond* fejedelemnek. Colos-varrol az nirt papokat es Jesuitakat gonossagokert ky uzek egy rendben.

1589. Magyar nielven legh elseóben az szent Bibliat *Karoly Gaspar* az geonczy aniaszent-egyhaziaknak lelky pasztora es az Cassa veólgen az tanitokknak seniora megh fordította es Regecz Visolyban *Mantskovit Balint* által mint istenes szent munkat kys ada az jambor magiarioknak idvesseges hasznokra.

Bathory Sigmond az erdely fejedelemsgre immar megh eskeszik Fejervarat az orszagh-nak. *Geczy Janos* feó ury ember megh hal. Fejervaratt es ugjan ott el is temettetik tisztessegesen.

1590. Feöld indulas felette igen nagj volt az egész orszagban es feöldonnis, de feokeppen Brassoban. Az templumnak sanctuariumia leszakadot es sok keovek szakadoztak le az temp-lomrol, szamtalan sok karokat teót szelliel.

238. papa *Urbanus* papalkodek Romaban három holnapigh. Ez igen keresztienekre teóreó gonos sobrak ember vala. Megh hala kolykaban. 1590. *Boczkay Istvan* Vadra eo az generalissagra. Nagy sok egyri cziudak lattatanak az eghen nap niugat fele. Az bosznay bassa nagj rablast teszen Horvatorszagban, ky miat az két cziazar keözött az frigy fel bomla.

1593. *Bathory Sigmond* el haiol az teoreokteól. Horvatorszagban az Kupa vizenel az teoreok ismet igen megh veretik az keresztienektól. *Tiffenbach Cristoph* az teóreókteól az varakot : Filek varat, Szabadkat, Devent, Szecczient, Hajnacykeót, Kekkeót, Szamoskeót, Dregelyt Palankot, Bujakot 4 het alatt megh veven. *Sziman* bassa Palotat megh veve az magyaroktól.

240 papa *Innocentus IX.* papalkodek Romaban 2 esztendeigh. Szekecsfejervarat az keresztiének vyvak az teóreokteól, de hejaban, mert egjenetlenek leónek.

1594. Az tatarok Huztnal ky jeonck es igen nagj rablast tesznek Magyarorszagban. *Bathory Sigmond* eót feo urakot vagata le Colosvarat alnok praktikalassokert : *Kendy Sandort, Ifjiu Janost, Kendy Gabort, Forro Janost es Szentegjedy Gergelyt.*

Nagy Geiorvarat czialardsagaval *Szinan* bassa megh veszy. Az nemet praktika arta ebben is.

241 papa *Clemens VIII.* papalkodek Romaban 13 okt. 1595.

1595. Esztergomot megh veszy az *Manssfeldy groff* az teóreokteól. *Bathory Sigmond* Lippat es Jeneótt az teóreokteól megh veve. Az lengielek Moldovát az tatarok ellen oltal-mazzak. *Maximilian* romaj cziazar es magyar kiraly Szentmiklost, Tatát es teób varakot megh veve pedardával, *Nadasdy Ferencz* groff embersegevel.

1596. Az teoreókek es tatarok, kik Lippat megh szállottak vala el uzettetenek alolla az erdely fejedelemtéól s Teomeosvarat megh szalla *Bathory Sigmond*, de megh nem vehete, mert az urak nem valanak egjjessek s hivek.

Eztergamot es Vaczot az teoreökteöl megh vevek az kereztejenek, az holot az nagysagos vitez urak : giarmathy *Balassa Balint es Balassa Ferencz* egj testver attjafiai vitez modra megh halanak el niomvan az süreö poganjsagh.

Az *III. Mahumet* teöreökeöknek 14. czazarok Egervarat megh veszy 150,000 neppel az hol az nagysagos *Niary Pal* is teöb sok feö emberekkel eggjöt foglia esik. Ezen *Mahumet* az *Keresztes Mezejen*, az *Fekete saár viznel* igen megh very *Bathory Sigmondot es Tiffenbach Cristofot*, az magiart es nemetet az hol elseöben az magiaroke leön az njeresegeh, de eök az pradanak esven, az futo teöreok hertelen megh terven veletlen az el szelliet es predanak eset magiart megh vere, de megis teöreök sokkal teöb veszet, hogj sem magjar. 1567 (!) 6 = 9? Papat az arulo bolonoktol vissza vevek es igj cziak alig menekedek megh az teöreök Teömeösvarat masodszor viak az erdelyek, de akkor sem vehetek megh. Rosnio Barczaban teöbeol majd mind ky eghe.

1598. Nagygor varat az szent Isten ez egesz vilaghnak nagj cziudajara az keresztjeneknek remensegek kjvül megh äda : *Suarczen Berger Hans es Palfy Miklos* által. Igen nagy mestersegel pedardaval azaz egj nagj fa agiuval vevek megh, die 15 juny, az honnet az mai napigh az papas urajim nagj processio jarással s inneplessel illik azt az napot, nevezven Urnapianak.

Bathory Sigmond Rudolphus cziazarinak ajanla Erdelyt eo maga Opuliaba megjen. *Rudolphus* cziazar Erdelyt elfoglallia *Basta Georgj* által s Varadban be szállia. *Bathory Sigmond* viszsza jeö Sileziabol es az erdeljek ismet melleje mint uroknak. Varadot az teöreök megh. szállia 300,000 magaval es noha minden fel teött czellia az vala hogj megh vegie, de az Isten nem akara es nagy iszszoniü esseös ideökeot tamasztia, ky miat meg nem vehete es kárával mene viszsza alolla. *Niary Palys Szelekty Istvannal* es teöb igaz szereteö vitez hjvekkal vitez modon jamborul forgodik fejedelme es nemzete s hazaia mellet. *Mattias hercegh* kj Budavarat megh szállotta vala, az nagj esseök es arvizek miat megh nem vehete, el kellett alolla szállany.

1599. *Bathory Sigmond* fejedelem Erdelyt hagia az coczynek *Bathory Andrasnak*, eö maga pegjeh Lengyelországhban mene es igy az felesége is Erdelybeöl ky küldetek.

Mihaly Vaida tirannus havaselvyy vaida be jeo Erdelyre nagj ereövel haddal es *Bathory Andrast* igen megh vere es eö maga is az cardinal az csikjaktol ott az erdeön megh eöletek, mjvel nemis papnak valo vala az fejedelemsgeh.

1600. Kanysat az tereok megh veve az magjaroktol. *Basta Giorgy, Csiaky István* urj ember es *Borbely Georgy* lippay kapitany es az *Vatay Gabor* besliak (?) hadaval *Mihaly Vajdat* Mirisslonal igen megh vere es sok szekely es olah vesze el, az mely miat *Mihaly Vajda* Erdelybeöl ky futa es Beczyben *Rudolphus* cziazarhoz mene segetseghert. *Basta Georgy* Erdelyt fejedelemlül tiraniter biria es az varossokat nemet praesidiummal el foglallja kegyetlenül biria. Az nagysagos *Teökeöly Sebestjen* dolgossa factora, feö tanaczy ura es udvary feö capitannia, megh hitt szolgália ekkor *Basta Georgjnek*.

1601. Az erdelyek titkon ismet ky hozak *Bathory Sigmondot* Colosvarra. *Basta Georgjnek* buczut adnak az orszagh uno animi consensu. *Basta Georgj* kenserittetek ky menny Erdelybeöl s ez ideö alat *Mihaly Vajda* oda fel hadal készülven jeö vala ala, *Basta* pegjeh fel megjen vala eök ismet egj massal megh bekelve egjeleznek es *Bathory Sigmondot* Goroszlonal az Szilagjban igen megh verek, az holot Erdelynek szin nepe igen el vesze.

Bathory Sigmond ismet Moldovaban megjen es cziak hamar sok teöreökkel tatarral ismet viszsza jeö es szegeny orszagot igj vesztik. *Basta Georgj* ismet Szakmarra kenserittetek kj mennye Erdelybeöl. Az tatarok Erdelyben igen nagj rablast tesznek.

1602. *Basta Georgj* ismet megh eggiezven *Mihaly Vajdaval* hogj mar barszagos szin által es az fejedelemsgegy remensegevel biztatvan az migh az alkalmatossagh hoza Tordanal az Aranjas parton *Basta Georgj, Mihaly Vajdat* egj feö nemet ur szolgália által megh eölete *Bathory Sigmond* vegh keppen el hagjvan Erdely fejedelemsgeget felmene Pragaban az felesége ioszagaban akarvan elny es halny. Erdelyben oly nagj dragasagh leön hogj egj kis keöbeöl buza 8 forintot ert Barczasagban. *Basta Georgj* megh vere *Szekely Mojsert* Fejervarnal s Beszterczet megh veve.

1603. *Szekely Moyses* teöreökkel s tatarral el foglallia Erdelyt Szeben es Segesvaron kjvül az nemetseget is hozza haitja. Vegre megveretek Brassonal Sorbanynel *Raduly Vajda* es *Racz Georgj* által az holot eö magais elvesze. Szeben keorniül az nagj ehsegh miat az ember egj mast megh eölte.

1604. Az nemetek Pest varossat megh dulak igen es igj pusztan hagjak Hatvant hasonlokeppen es azt megh egetek. Igen nagj es sok cziudak lattatanak az eghen. *Jakab Janos* szent Job varat el foglallia. Az nagysagos *Varkuts Georgjeöt* Szalaczjnal az hajduk felverik s megh fosztiak.

Boczikay Istvan az hajdukkal igen megh vere *Jakab Janos* es *Pecz Doctor Janos* hadat. *Pecz Janos* magays foglia esik.

Jakab Janos futva szalad Varadtol, de az hajduk valoban utan uözven Rakomaznal mind le vagak az raczokat.

Basta nagy tirannos fejedelem igy regnal masodik uttal Erdelyben nagy veszedelmessen. Cassa varassat *Boczykay Istvannak* megh adak. *Basta Georgj* megh vere *Nemet Balas* hadat Az utan az *Boczykay* hadaval is megh üttkeözék Edelennel.

Basta Cassat megh szalla es leötete, de *Nagy Albert* (?) leven benne feó generalis megh tarta vitezül es megh nem ada a varost. *Boczykay* Patakban leven.

Az nagysagos *Dobo Ferencz* megh hala Eperjest.

Az nagysagos groff ur *Nadasdy Ferencz* Saarvarat megh hala Horvat orszagy feó generalis vitez ur volt.

1605. *Basta Georgy* az tokay nemeteket megh segitty es beó elessel megh rakia. Az urak kik az *Szekely Moyeses* veszedelme utan teóreók cziaszarhoz futottak es foljamodtak volt nemetteól valo feltekben ugj mint *Bethlen Gabor, Szilvasj Boldisar, Reday Ferenc, Bethlen Farkas, Balassy Ferencz, Kallay Gergely, Nagy Pal, Keresztessy Ferencz, Beldi Kelemen* es teób sok feó emberek s velek egütt mint egj 1500 vitez emberek kj jeovenek *Amhat* cziaszar segetsegevel *Bektes Bassaval* sok teóreókkal *Boczykay Istvan* melle az nemetnek extirpalasara. Szakmart az benne valo nemetek megh adgia *Boczykajnak* es ky menven az varbol es utban mind levagattatanak az tirannus lanczok.

Reday Ferencz Boczykajnak igaz hive az felfeóldeón igen forgodik az nemetek veszteseben serenykedven, kik az országot felforgattak s tüzzel vassal el vesztegettek vala. *Honorius Thanhauser* Fileky capitany meg adgia Filek varat *Reday Ferencznek Boczykay Istvan* számára. *Basta Georgj* veven eszeben az dolgot cziaszarhoz fel mene. *Boczykay Istvan* Erdelyben jeóven Szazmeggessen teóreók cziazar akarattjabol es az nemes orszagnak uno animy valo consensussabol orszagh fejedelmeve esketik. *Racz Georgy* megh haiol. *Rakoczy Sigmond* Erdely gubernatorsagra valasztatik ugjan akkor.

Boczykay Istvan az nemetekre megjen egesz magyar orszagnak segetsegere es az dulo foszto tirannüsson regnalo nemetekteól valo megh szabadittassara, mint keresztjen es jo fejedelem.

Boczykay Istvan az vezer bassa megh coronazza az Rakos mezejen magyar kiralynak. Eztergamot az teóreók megh veszy az nemetekteól az segetseghnek szine alat es magan tarta.

Nagjsagos *Nyry Bathory Istvan* Magyar orszagh biraja megh hala Eczjedben es mint ur attja fiat, minden joszagaban eóreókeósse teve *Bathory Gabort* Lengielorszagbol hozatvan haza.

1606. Az Lippay raczok, kik az eleott Lippat el arultak vala az teoreokeoknek adtak volt, most immar az benne valo teoreokeket mind le vagiak es az varat *Boczykaynak* megh adak. Vilagosvarat, Solimost is megadak. Varadat az benne valo nemetek az nagy ehseget elunvan megh adak *Boczykaynak* es kj menven az nemetek az utban mind le vagattatanak. Az nagysagos *Teókeóly Sebestien Bastanak* nagy hive megh hala Kesmarkon es igen bana az jo *Boczykay Istvan*, hogj kezet nem foghata, hogj szolgálatanak jutalmat megh nem adhatta. *Boczykay Istvan* megh bekillik *Rudolphus* cziazarral szep conditiok alatt. Ismet az ket cziazar keözöttis bekesseget szerze. Vegre mikor nyugodalomra be szállott volna Cassara az nagy uty arulo emberteól *Katay Mihaltól* megh ettettetek (oh atkozot embernek gonosz es fene czielekedete) mely miat megh hala igen szep csiendesens Cassan, die 28 december. Az hamis ember pegjeh *Katay* sok ezer darabban vagdaltatek ugjan ott es Mislen el temettetek, illien epitaphiummal :

En ki magiary nemzet aruloia
Uramnak attam merget halalara
Katay Mihaly Mislen ez kis sirban
Fekszik be hanjva sok ezer darabban.

Igen nagy feold ingas leon Erdelyorszagban, de feokeppen Brassoban, die 24 december ugj mint karaczjón szombattjan.

1607. *Boczykay Istvan* teste Erdelyben behozattatek, nagy siralommal es 'Giulafejervarat igen nagy fejedelmi solemnitassal el temettetek, magyaroknak igen nagy karara, holot szep versekkel iratot nagy eóregh szazloia, mays ott tündoeklik.

Rakoczy Sigmond Erdely fejedelmseghre valasztatik, az gubernatorsagbol.

1608. *Mattias* ausztriai hercegh magyar kiralja coronasztatik, kjnek kirajsagaban alkalmas jo bekessege volt Magyar orszagnak.

Rakoczy Sigmond Erdelyorszaghy fejedelmseghbeól jo akarattja szerent bulcziut veven felmene az eó születessenek helljere Felseo-Vadaszra es ott megh hala die 5 december.

Bathory Gabor kjedy ur, *Nagy Andras* es *Nemety Gergely*, nagy feó capitanyok es az hajdusagh embersegevel az Erdely fejedelmsegre be jeoven s Colosvarat orszagh giulesseben rays valasztatek.

Az magyar Biblia másodsor ky niomattatek az nagy hirü, bodogh emlekezetü nagy munkajro es hasznos emberteól az tudos es beöczulletes *Szenczy Molnar Alberttől* Hannoviaban aprob beótuvel az *Carolynal*.

Bathory Gabor Havaselfoeldere megjen haddal es *sorbany Vajda* elfutvan el vette Lengyel-orszagra az fejedelmet az orszagot mind el dulvan minden jovait ky hoza, eo az orszagot maganak foglala, noha nem sokaig birhata es ez *Bak* arrat igen megh ada. Az nagysagos groff ur *durugerh Hommonnay Balint* megh hala. Aetatis suae 32.

1610. *Bathory Gabort* az papista urak az religio miat haborigvan el arulak es Szeken megh akarvan eolny fejjverrel az fejedelmet markokban szakada es elve nem mehetek dolgokban. Az partos urak valanak : *Sennyey Pongracs, Sarmasagj Sigmund, Praepostuary Sigmund, Kendy Istvan, cancellarius, Kovaczioczky Istvan, Kornis Boldisar, Kornis Georgj, Kornis Sigmund*. Ezek mint egy ket ezeder magokkal leven titkon ejel istalokban fekuvo helljeben akarvan az fejedelmet fel koncolny, mely dolog cziudalatosan Isten akarattjabol ky nilatkosvan *Kendy Istvannak* egj *Teoreok Janos* nevü katonaja altal, (chyt az utan Isten feo lovasz mesterre teon az fejedelemmel.) Az urak el futanak hajnalban es az fejedelemnek keves szamu giulevesz hada utan leven sokat benne levaganak. *Kornis Georgielt, Kornis Boldisart* sebessen vissza hozak. Hivek leonek *Imrefy Janos fiastol, Kamutj Farkas* s teob feo emberek is. *Reday Ferencz* varady capitannyal. Innen ez megh leven Besztercere menenek orszagh giulesseben az hova Beczybeol az cziazartol keovetseghen jarvan megh jutanak az nagysagos *Bethlen Gabor Sennyey Miklossal* es teob feo emberekkel kik imez dolog nemely napi esetben semmit nem tudvan igaz hivek voltak. Ez orszagh giulessen mindeneket igazan megh valla *Kornis Boldisar* praktikajoknak kezdetireol, complicessjvel, circumstantjaival eggiut. Az directort *Torday Janos* deakot ugjan ott fel akaztak (az directorsagot az en uramnak *Cassay Istvannak* adak) *Kornis Boldisarnak* Colosvarat fejet vevek.

1611. *Bathory Gabor* valami ravassagnak szine alat Szeben varassaban le szalvan az szazoknak fejjvereket el szedven kyuze beleolle es maga lako helljeenek occupala.) az mely miat sok ross dologh keovetkezek, seot megh az maga etelenek ez . . . eggik veget. Az nagysagos *Magoczy Ferencz* megh hala etelenek 30 esztendejeben Munkaczjon es nem sokara az eo suolt (?) aszonyat *Ezterhaj Miklos* felesegül veve imez *Magoczynet*, ky az urnak egy negy lou katonaja vala az ur peggeh *Cassay* generalis feo ur vala. Havasely *Sorbany Raduly Vajda* nagj haddal ky jeove *Bathory Gabor* fejedelemre s eo nagysagais eleiben szalvan Brassalon igen megh veretek *Bathory Gabor* az elebby *Radulijon* teott boszusagert Havaselve az harczen leon die 9 july, az holot noha vitezül forgodek az fejedelem hada, de arultatas leven keozteok megh veretek az fejedelem hada. Az fejedelem Szebenben be szalada.

Forgaczy Sigmund az Erdely fejedelemsegre jeoven Colosvarat igen leotete dulata, egete, vegre megh kellett nekj adny, melyert *Bathory* fejedelem nagj szummat veon rajtok. *Forgaczy Sigmund Sorbany* es teob nagj urak nagj haddal Szebent megh szállak *Bathoryra* az honnet az fejedelem vitezül ky cziatazek rajok es igen vesztek egj mast.

Tariany Demeter capitany embert cziufoson es iatekoson be fogak Szebenben az kinek az kegjelmes fejedelem megh kegjelmeze. *Nagy Andras es Nemethy Gergely* capitany emberek szep uy hadakkal megh segitven az fejedelmet, ezt megh halvan *Forgaczy* es az eo complicessy el futanak Szeben alol.

Brasso varossa is nem alhatvan el az fejedelemnek sok illetlen magaviseleset, latvan es nezven ezekben hogj az fejedelem szinten mint Szebennel ugj akarna czielekedny el allanak az fejedelem melleol *Frier* (Feier?) *Mihaly* leven brassay biro, *Falnagj Heltner Georgy* az fejedelem ellen fejjverre vetek kezeket az magok oltalmaban, nem leven egjebet mit czielekedniek, mind az altal Istenben vetek remensegeket ezt mondvan es imehez bizvan : Deus protector noster, eleotteok viselven imeztis, az mit az poeta mond : Nam tua res agitur paries dum proxim . . . ardet, ittem : felix quem faciunt aliena pericula cautum.

Homonnay Georgy az arannys haddal akarvan *Forgaczy Sigmund* segetsegere igen szep es czifra haddal jeony, *Reday Ferencz* feo es *Cziomakeozy Andras* vice varadj capitanyok altal az varadj es bihar varmegjey haddal Conjardnal az Kekkallo vize partian igen megh vere es mind az Tiszaig es igen nagj nieresseggel jaranak, noha keozuleok is *Szedleiosj Mihaly* capitany emberrel sok jo vitezek el essenek.

Forgaczy Sigmund, Kendy Istvan, Lonay Andras teob complicessivel eggiut Brassoban segetsegül jeovenek, de itt sem sokaigh bizvan magokat Havaselve (!) menenek *Sorbany Vajda* barattionknal keresven ottalmat magoknak. *Geczy Andras* megh maradvan Brassoban az hiuseget vegigh ide tarta, de jeovendeoben sem leon egsegerere, mert nem emeszt hete megh, hanem Fogarasban hala megh fogsagban es egy tiuk ketreczben leon el temetese.

1612. *Bethlen Gabor* is megh unvan az fejedelemnek sok illetlen maga viseleset (noha comaija vala) es felven sok fenjegeteseseol sokad magaval el mene teoreok cziazarhoz esdven es foljamodvan es sokaigh oda lakek, onnet irogatvan cozve Brassoban *Fejer Mihallyal* es *Geczy Andrassal*. Colosvarat az oh varbeli pusztta templomot az fejedelem megh epittete es az calvynyitaknak adá szep proventust offeralvan az varos deismajabol hozza, melynek mily nagj haszna leon es mint megh szaporitta az Ur Isten eoket im most is lathato, kik az eleot

Ceózep Uczaban *Borbely Palne* haza kapuia keóze keónnyen be ferünk vala, mind egyhazunk s mind scholank az leven.

Az eleb említett boldogh emlekezetü es nagj haznos munkaju *Szcency Molnar Albert* az szent Bibliat masodszor szep apro beóttükkel kj bocziatta Oppenhejnjumban nagj haszonra. *Mattias II. magyary kiraly* romay cziazarsagra coronaztatik Beczyben. *Rudolphus czasar* Pragaban megh hal. *Forgaczy Sigmond, Lonay es Kendy* s az eó teób complicesy hadastol (ezekkel egjut nekemis egy *Hangos Janos* neü battjam, ky az anjammal egj volt, *Kendy Istvan* lovasz mestere leven (Havasluul (?) által uton akarvan Magyarorsagra menny haza fele Moldovara mennek es onnet az maramarossy havason akarvan által jeony az fejedelem hadat kuldven elejekben az havasra szorittiak es mind fegjverrel s mind ehseggel mind az had s mind az feold nepe anynyira szorongatvan es vesztegetven, hogj eó magais *Forgaczy Sigmond* egj pentek napon egj szep lo májat egj arannyon veótt volt, es jesuita pater *Kaldy Georgy* pap leven papia mivel az sooiok el fogiot vala igen giakron hannja vala az kereszteret rea s fiat piscis igen iterallia vala s mind paterevel egjut azt eok jo izuen fel coppantak (?), melljet maga *Caldj* uram az utan az urammal *Cassajval* Posonban, Beczyben es Nikolspurgban nagj familiariter bezelgetet, magam is neha hallottam benne Hamburgban. *Bathory Gabor* Barczasagban joveon hadajval az kostelljokat igen rutul veztegete, egettete, pusztittata, de megis cziaik nemelljeket vehete megh.

Teórczvjvar megh adassaert az porkolabokat labbal akasztata fel. Brasso varossa mjvel hogj minden viadal nélkül megh attak, *Fejer Mihaly* Brasso varossaval penzt verettetett nagj beóven fizetvan az hadoknak, aranyat, tallert es három penzes garassokat. Had leven itt Brassoban magyar, szasz, lengiel, teóreóok, tatar, kozak, olah es igen cziataznak ky az varasbol az *Bathory* fejedelem hadara es sok magyar rabokot befogvan nemelljeket megh eólnék vala es nagjót reszet vasban verve az Fellegv var kernuil igen nagj mely ar'ot asatanak velek es nagj sanczot hanjanak az belseó partian, mivel akkor cziaik azaz belseó varadikaia (?) vala.

Az nagysagos *Rakoczy Lajos* megh hal. Az nagysagos *Homonnay Istvan* megh hal. Ezeknek inkab mind az czipke artot volt megh az Havasban es igen illeó fülleó modon szaladoztak volt haza Magyarorszagban. *Bathory Gabor* vissza menven Barczabol Szebenbe *Fejer Mihaly, Geczy Andras, Heltner Geórgy* at brassay haddal magokat igen el bizvan, ky szallanak taborban es az szekelyseget igen vesztegetven, rontvan, rabolván Uzon varat megh vevék.) Itt valo predikator leven *Joannes Zemerjay Elekes* es ismet mint egj rabul vitetven be Brassoban leótt aztan az itt valo magjar eclessianak lelky tanittoia ki ez után 14 eztendeóvel nekem jambor ipam león kjnek leanynyaval mar eddigh 20 eztendeigh laktam s mind addeg lakom az migh az irlgalmas Isten szent akarattia tartja. Innen Uzontol keringven s forogvan *Fejer Mihaly* az haddal vegre ala mene az Olt vize melle es szalla Feold Varhoz. Ezt megh ertven *Bathory Gabor* fejedelem Szebenben *Teóreóok Istvan* nevü capitanyt sietseggel jol fel keszült mezey hadakkal be boczjatvan egj jo reggel az *Fejer Mihaly* taborat ugj felverve s levaga, hogj mind maga s mind *Heltner Geórgj* falnagj sok jambor emberrel ott vesze, illeó fülleó modon kevesed magaval *Geczy Andras* be szalada Brassóban.

1613. *Báthory Gabor* szebenbeól az nagysagos *Teókeóly Miklost* be boczjatta Brassoban ugj mint zalogul, az brassaiakis *Geczy Andrast* teób sasj urakkal by (!) bocziattak Szebenben es megh kjnala az bekesseggel az felseges fejedelem, hogj ha megbekelhetnek per compositionem, de semmi modon nem lehete, mivel az fejedelem postulatумыjs terhessek valanak. Szebent se akara az fejedelem az szaszoknak megh adnij az vaross is az egesz unyversitással nem hihete semis bizhatek az fejedelemhez, mivel mind az egesz orszaghal az fejedelem igen megh mutatta vala magat.

Bethlen Gabor sok teoreókkal tatarral kj yeó Constantinapolybol az cziazar erejevel, az feó szerdar *Szkender Bassat* es magyarohy *Nahum Beket* boczjatvan az hatalmas cziazar mint egj 40,000 emberrel es az orszagot igen el rablak, pusztittak. *Bathory Gabor* nem bizvan magat Szebenbeól Colosvarhoz az Hoja ala szalla. *Bathory Gabor* ott sem bizvan az hadához elfuta es Varadban szalla, es ugjan ott egj nehany nap mulva az varbol ky czialogatvan az arulo urak Velencez neü uczaban az Pecke vize partian megh eólettetek, vasarnap 3 orakor, delutan die 24 octobris. *Sziklassy Janos es Laddany Gergely* capitany feó emberek által teób partos tarsokkal, de feó eb ok az varbol *Geczy Andras* vala.

Bethlen Gabor Colosvarra be mene es eó vele egjut magyarohy *Nahum Beg*, sok feó teóreókkal egyut. Az taborok az torday teren leven az Keresztes mezején az sok poganyisagh. Itt Colosvarat az orszagh giulesseben uno animi consensu az nagysagos *Bethlen Gabor* erdely-orszaggy fejedelemseghre választatik es az cziaszarnak sok szamu hada az orszaghibol nagj keóltseggel es fizetessel kj kuldetek, de valoban nagj karara león az szegeny orszaghnak.

1614. Meggiessen az orszagh giulesseben megh visgaltatanak es az *Bathory Gabor* halalaert *Szilasy Janos es Laddany Gergely* teóbb complexsivel es partos tarsaival *Markas Lukaczy, Rongios Miklos* ugj mint niolczyan az pusztá templom mellet valo keófal mellett leveó toronyban szaladván, nagj viadallal reájok vjvan megh vevek es az toronybol ala hanyat-

tatanak s mind koncra vagdaltatnak, kyket mind maga *Bathory Gabor* szegeny catona le-nyekbeól teótt vala feó emberek es kebeleben nevelte volt az maga veszedelmere.

Geczy Andras pegjeh eóreók fogsaghra az fogarasj teómleocben vettek az holot halala is león es egy tiuk hazban temetek el ugian ott. Szeben varossa az ssazoknak megh adatek mint igaz saiat e-reókseghkek es regy eóseókteól s elejekteól rajok marat joszagok, minden privilegjumokkal es szabadsagokkal eggiutt.

Brasso varossa is az orszagall nemesseggel es az szelkeyseggel megh egjezven megh bekellek es minden keözteók ez eleótt tertent dolgok cziak nemoban kelletek lenny es ky ky az rajta eset szerenczivel vagj szerenczietlensseggel, karral, avagj haszonnal kelle teúrny (?) es megh elegendny es kjknek minden eobby szabadsaga es privilegiuma megh adattatvan confirmaltatanak az nemes orszagtol.

1615. Az magyarorszag papista urak igen kezulnek es fenekednek Erdelyre jeony hogj papista fejedelmet hozhassanak be, de az fejedelemis resen tartvan fület Varadda szalla es *Reday Ferencz* capitany urat Debrecenhez szallitta igen szep hadakkal es igy amazok le szallanak. Nagy tracta gülest tarta az my kegielmes fejedelmünk az magyarorszag urakkal Carolyban de igen keves iot vegezzenek, mert cziak practika león dolgok. Az magyar orszag feó commissarius urak valanak : *Forgaczy Sigmund*, *Sennyej Istvan*, *Pete Laszlo*, *Eszterhaz Miklos*, *Karoly Mihaly* ky cziak akkor tajban leót vala papistava, noha az fejedelemnek es *Reday Ferencznek* sogora vala.), *Strucz Ferencz*, *Monahy Miklos* es teobbennis sok feó ember. Erdely urak : *Peczy Simon*, cancellarius, *Lonay Sigmund*, *Praepostvary Sigmund* (kj immar hive vala), *Kamuty Farjkas*, *Mikola Janos*, *Angyalosj Janos* es *Frater Istvan* iteleó mesterek es *Cassay Istvan* director az en uram (s enis eó kevedel,) voltunk niolczvanon.

1616. *Bethlen Gabor* fejedelem teóreókkal eggjütt Lippat megh szalla es megh veve az raczoktol s az teoreok bele szalla s mais biria. *Turzo Georgj* magyarorszag palatinus megh hal es az Vagh mellett Bicsien igen nagy pompaval temettek el. *Forgaczy Sigmund* magyarorszag palatinussa tetetek, kj bizonyjara regen kjvania vala az nagj es meltosagos tisztet.

Az hatalmas es geözhetetlen *Oszman* nevü teoreok czazar lengiel *Sigmund* kiraly ellen negjszer valo szaz ezer emberrel indula el es Hutin varat megh szalvan igen vitata az lengiel kiraly pegjeh az orszagj hadaval az fiat *Ladislaut* bocziatta es Hutint megh segítte s igen ereós sanczban asuan magat igen cziataznak az teoreokkal. De mivel az cziazar hada nagj ehseget szenved vala es ver hassal s deoggel igen hal vala, nem sok dolgot vihete véghez.

Bethlen Gabor az my kegielmes fejedelmünk haromszaz szeker elest viszen jo akarattjabol az cziaszarnak megh ehült hadanak. Magais szep haddal be mene Moldovaba es az cziazar az lengielekkel megh bekelte es ky ky feoldeben haza tere bekevel. Az urunk hadabol nemelljek lengielekhez szeókven felessen egy *Fekete Istvan* nevü hadnaggial eggjütt etetekigh oda lakvan nem merenek haza jeony az fejedelemteól valo feltekben, jovajokis masoknak adatanak.

1618. *Ferdinandus II.* romay imperator magiari kirallia koronaztatek Posonban die 16 may. De az koronazat igen illegitjme leon, mivel egy nehan varmegje nem consentalla. Az urakbanis sokan leónek jelen — az hol az nagysagos groff ur *Szecky Georgy* protestaloy az statusok kepeben mivel az erdely fejedelem keóvety sem valanak jelen, hanem ez cziak az pap urak dolga león. *Bethlen Gabornak* az orszagh az felseges nevet megh ada, az teóreók cziazar confirmala.

Egy igen nagy üstökös czillagh Erdely felett az sugaryval Nemet orszagh fele niulvan lattatek az eghen, minden estve fel jeóven eyfeligh tart vala eoszszel majd harm holnapig. Die 21 octombris teczven fel 14 decembris el vesze.

Mattias II. magiary kiraly romay cziazar megh eleteben masnak engede az birodalmat es az felesége Beczjben megh hala.

1619. Zikso tajban az Barsonios vize mellett ver fakada fel az feoldbeol, az mely helljen nem sok ideóvel azutan egj falka teóreókeót le vaganak. Cassa varossanak cziak nem hason fele megh eghe es szamtalan sok kar león. Sok emberis ott eghe. Amaz hires neves debreczeny keónnyimotatoys ott vesze *Lipszay Palaz* mely nagj eghest megh most is keservessen emlegetj sok.

Az felseges *Bethlen Gabor* igen szep hady ereóvel Erdeljbeól megh indul *Ferdinand* cziazar ellen az chech kiraly *Friderikus* segetsegere. Kallo varat urunknak megh ada *Konay (?) Andras*. Imez csieh kiraly *Friderjcus* az felseges *Bethlen Gabort* komasaghra hiva. *Turzo Imreh*, *Erdeódy Christofes* az en uram *Cassay Istvan* menenk az komasaghra az hol mely nagy es nagj beóczülletes solemnitassal fogadanak bennünkeót itt arrol elegendéot nem irhatnek. Nagyszombatigh az esgez Magyarorszag cziak nagj keónnyen urunknak megh hodola. De tellere megh ide ala szallank teielny.

1620. Az felseges *Bethlen Gabor* masodsor igen nagj haddal Cassarol oda fel indula es Beszterczebanjan orszagh gülesseben magyarorszaghy kiraljsaghra valasztatek.

Az csiazsar hady generalissat groff fon *Dampietrot* az nagysagos *Rakoczy Georgj* eleól jaro generalis capitannia urunknak megh vere az hadat Posonnal magatis az groffot egj vamos-

mikolay gialogh legendy az vartarol fülteőn leőive, kj miat megis hala mindgiart. Az feiet *Rakoczy Georgjnek vivek*, az testet pegjegh el kapak es feő nélkül Beczyben be vivek. Az fejet pegjegh az utan nagj summa penzen ada megh urunk az nemeteknek. Es igy az magiar coronat Poson varanal es varossanal az nagysagos *Rakoczy Georgy* cziak keonnyeden urunknak megh vive. *Palfy Istvan* coronas urat megh foga. *Essterhas Miklos* kapitannia *Tarnosj Janos* Munkaczj varat urunknak megh ada. *Lonay Andras* kallay kapitány megh hala. *Nyary Istvan* succedal helljeben. Cseh orszagban Tlencze neu varosban egy *Trissin Anna* neu asszony-nak egjszersmind harom igen egj mastol küleombozóő cziudalatos gyermekey leőnek, mely-nek kepit cziudara hordozak ez vilagy keresztjensegh keozt szelljel. De nem sokara mind az harom megh holt. Sem eottek, sem ittak, cziak jajt, jajt kjaltottak ne, ne, ne.

Vaczot az teoreek megh veve *Strucz Ferencz* capitanjsagaban, de feelmes rossz es semmire kelleő vitez volt, mert ejel ky szeőkek beleőle az varat pusztan hagivan.

Az mely nagy es szep magiar hadakkal urunk eő felsege *Peczy Simon* cancellariust es *Kornis Sigmondot* sok feő es vitez neppel az csieh kiraly *Friderik* segetsegere oda fel bocziattotta vala. *Peczy Simon* arultatasa miatt *Conte de la Buquoy* az cziaszar hadajnak feő generalissa igen megh vere, az hol sok jo vitez magiar vesze. De az lsten egy nagj darab keő falt cziudalatossan el deoytven, sokan megh is el szabadulanak. Pragat *Friderik*teől cziaszar szamara megh vevek, az csieh kiraly budoosan esek.

Igen nagy feold indulas Europeanak nagjjob reszeben leőn. Szent Marton nap eleőt vala vasarnap veczernie taj utan.

Az magiar coronat Eczejddben hozak. *Doczy Andrast*, cassay generalist Erdeljben hozak, Fogarasban eőreők fogsaghra. *Palfy Istvan* Varadda nagj vasban hozak. *Bosniak Tamás* keővarban vitete fogva. Az nagysagos felseővadasszy *Rakoczy Sigmond* megh hala etetes miat mind felesegesteől es udvara nepevel 27 magaval.

1621. 244. papa *Georgius Bononiensis* ezmy monstani ideőnkben papalkodek, az keresztjenseghnek igen nagj ellensegh.

Szeczy Geörgy urunktol el partovan Muran varaban be szorula s onnet ebelkedek. *Herencziény Istvan* es *Daroczy Istvan* fileky kapitaniok az nagysagos *Reday Ferenczet* el fogak beteg. Mivel igen betegh leve, onnan felljul urunk ala bocziatta vala, de masod napon Filekben azon beteghseghben megh hala.

Daroczy Istvan az bosniak maradek hadaval Vighles (?) varanal az partosokkal eggiütt igen megh vere az urunk hada es *Daroczy Istvan* el fogvan Varadon az piaczon niarsban vonata urunk, az *Reday Ferenczen* teőt meltatlansagert s illetlenseghert.

Herencziény Istvan io mod alat urunknak meg ada Filek varat. Az *Reday Ferencz* testet Szent Jobra vivek s tisztessseggel eltemetek.

Conte de la Buquoy az cziaszar generalissa cziak egj keoz cziatan Ersekuyvar alat *Horvat Istvan* feő capitany által el ves, megh veretek. Az nagj armadaja hada el futu. Minden sok szep leőveő szerszamat urunknak nierek. Az egesz tabora igen veszedelmessen vagatek, ky Posonban, ky megh által az ket Duna keőze szanczola magat es sok ehseget szenved. Posont urunk megh szalla es igen leőtete. Az varosnak uy segetsegeis erkezven franczoz es neapoly gialogh, az urunk hadat probalny akarvan az sanczra ky utenek, de az urunk hada ebren leve s vigiazvan igen le vagak ez czifra hadat es az varosbol ky szoritvan felette nagj harc leőn. Itt igen forgodek az jagendorffy herczegh *Hans Georgy* es groff fon *Thurrer*, urunk mellett leveo nemet hadak es harmadnap urunknak Posont megh adak, mind varat es varossat az benne valo nemetet bekevel el bocziatta urunk. Az cziaszar hada Morvaban által szalla es az urunk hada mindenütt utan leven az *Horvat Istvan* embersegevel valoban igen fogiata.

Bethlen Gabor kegielmes urunkkal mys az egesz taborral az Fejer hegjen által menek (itt immar enis ott forogtam az kalandkent (?) *Kassay Istvan* urammal) es elseobbennis Szakoczat megh veve urunk Straszniczat, Vesseliet, Ostrot es teőb varakat elronta. eoszre Magiar Baradban szallank be. Ismet nemsokara Nikkelsburgom varossaban menek az bekessegh traktalassara az holott az nagysagos *Turzo Imreh* feő comissarius etetes miat megh hala. *Turzo Sztaniszo* jeőven helljeben tractalank ott harom holnapigh. Szultan *Ossman* teőreők cziaszar igen nagj haddal Lengielorszagra mene es egj nehany ereő harcok utan megh bekellenek, mert az teo-reok nagj ehseget es deogh halalt szenved. Hitannal az taborban.

Forgaczy Sigmond palatjnaus megh hal. *Turzo Sztaniszo* succedal helljeben.

1622 die junii Nikkelspurgban az tracta el vegezeődek *Ferdjnand* cziaszar urunkkal megh bekellek. Az kiraly electiot urunk jo akarattia szerent le teve es az cziaszarnak viszsza ada, advan az cziaszar urunknak oda fel az imperiumban Opuliai es Ratiboriay herczegseget. Magiar-orszagban pegjegh het varmegjeket: Borsod, Abaujvar, Szemplin, Szabolczy, Szakmar, Ugoczia es Bereget.

Urunk Baratbol ala jeove Cassara es az magjary coronat Ecziejddbeől oda hozak es igen nagy solernitassal az cziaszar comissariussinak az coronat Cassan kezekhez adak az holot az magjary coronat az nagj palotaban az egesz accidentiaival az asztalon advan az praedikatim

alat (enis lattam). *Geley Katona Istvan* urunk udvary papia igen szept praedikatiot teon es sokat historiala ex psl. 20, holot az szeorniu leovesben harom feo nemet pattantust az por fel vete s sok kar leon. Urunk die 7 marty Cassarol meg indula es Erdelyben be jeove Varadda.

Urunk eo felsege szerelmes hazastarsa megh hala die 8 may Colosvarat az felseges *Karoly Susanna*, keresztjen istenes feo aszszony es Fejervarat nagy solernitassal el temetek, meljnek szept epitaphiuma mais ott tundeokligh.

Igen felette nagy deogh halal grassal egesz Erdelyben ugj, hogj eossel harom holnap alatt Colosvarat hatod fel ezer ember hala megh pestis miatt.

Eleonora Ferdinand cziazar eo felsege masodik felesege Posonban magyar kiraljnenak coronaztatik nagy solernitassal.

Palfy Istvan es *Bosniak Thamast* nagysagos urakat nagy sarcon urunk el bocziattia.

Peczy Simon cancellarius megh fogatek es Varadban nagy vasban tartatek az eo mesterseges arultatassanak kj nilatkoztatasaert.

1623. Urunk eo felsege die 6 marty igen nagy haddal Fejervarrol ismet az nemet czazar ellen indula, mivel az conclusio fel bontotta volt es minden dolgok cziaik practica volt az tar papok hitelensenek. *Szecey Georgy* urunkkal megh bekellik es igen szept haddal eleyben jeo az Tiszaigh. Urunkhoz ismet az egesz orszagh cziaik keonien megh haiol s menten mene oda fel. *Homonnay Georgj* ebelkedik az alfeoldeon es Cassa keorniuul igen egetete lengielekkel de *Corlat Istvan* szenderey capitany es cassay generalis szept hadakkal ide ala hagjattatvan urunktol igen megh veretek *Szinanal* es el futvan be Lengiorszaghban szalada s az hada eloszla s magais oda vesze, mert az utan onnet ky nem jeohete. Urunk eo nagysaga az Mattius feoldeben egy Bogdanocz neu falu templumaban szoritvan az cziazar hadanak egy resset, felette igen veszte eoket, de vegre jo conditiok alatt magokat megh advan urunknak eoreokeos szolgak leonek es urunktol sok penzel tartatanak mind ez ideigh.

Az cziazar hadat egesz armadajat urunk eo nagysaga az Morva parton ereos sanczban szoritta es mind ehseggel, harczzal Hodolinnal vesztegete szeronien fogiata sanczokat leovessel szeornjen veszte. Vegre megh szanvan eoket bizonyos conditiok alatt el boczjatta eoket.

1624. Az tataroknak egj *Kantamer* neu csiaivargo hannick Moldovat es Havaselfoeldet megh votte nagy sok szamu tatarral es felette igen megh rabla az ket orssagot es sok rabokot vive el.

Urunk eo nagysaga nagy felsege inkab nagy keovetseghnek szine alatt az nagysagos *Miko Ferenczet* es *Beldy Celement* sokad magaval be bocziatta Havaselve es az nagy gazdag ury bojer embert *Vornyik Nikulat* megh fogata egj nehany feo bojerokkal eggjutt ky hozata Fogarasban fogsagra szamtalan jovajval eggjutt. Mivel az tatar be jeovessenek ez vala az oka es az vajda nem bir vala vele. De nem sokara igen nagy summa penzen megh saczolvan(?) urunknak el boczjattatik bizonyos conditiok alatt, ugj hogj az tataroktol az hol my rabok fel talahattak Tatarorszaghban mind megh szabadittana es nagy czuudara majd mint egy ket ezer rab hazays jeove, ennek mesterseges practikaia által.

Az iegendorfer herczegh *Hans Georgy* az my kegielmes urunknak igaz hive megh hala Leoczjen.

Az romay cziazar es az my kegielmes urunk *Bethlen Gabor* kezeot ismet bekessegh szerezettek nagy compositiok által Beczjen. 1625. *Turzzo Szaniszo* palatinus megh hala es *Essterhazy Miklos* leszen palatinussa. Jeneoben az mely nemet praesidium hadat urunk tart vala Varadda hivata eo felsege es mivel nem szinten egj arant niomiak vala az kengielt, fejjvereket mind el szedete az orszagbol eoket ky igazittak s el menenek.

Magiarorszagra valo kereskedest es egjetmasnak oda ky valo vitelet urunk megh tilta, bizonyos okokra nezven feokeppen Nagi Banjara. Budanak cziaiknem hason fele megh eghe es felette igen sok es nagy kar leon keozteok. Franczyay kiraljnak egj nagy feo keovete jeove urunkhoz es Lengiorszagh fele mene cziaik igen giorsaggal haza.

Gaspar Janos portaral jeoven feokeovetsegen megh hala az uton s halva hozak Brassoban, onnet Gialakutara temetni vivek. Egj feo szolgaiat enjedj *Csirmay Gaspert* itt Brassoban tarsasagokbeli egy feo teoreok által vere s megh hala s az brassay magyar templumban temetek el.

Mikes Sigmond neu szekely feo embert urunk tatar-orszaghban kulde keovetsegen. *Szecey Georgy* groff ur az maga szolgay által felesege consensusabol leoves miat ejel megh olettetek Barkovara alatt egj czurben.

Urunk eo felsege Magiarorszagra mene fel ismet az birodalomnak megh latogatassara.

Az moldovay *Fekete Raduly Vajda* az fiat *Alexander Vaydat* igen nagy pompaval megh hazasitta Fogsanban az fogh hataron az constantinapoly feo szerlet leanjat georeogeot veven es az havaselvj vajdasagot megh niere az cziazartol neky. Aetatis suae 18 die oct. 16. Enjeden az sokadalom napian teob 40 haznal eghe el egj oraban es igen nagy siras rivas es kar vallas leon.

Kerestessj Pal feo embert urunk portara kulde cziazarhoz feo keovetsegen. Az Erdely hazat megh epittete urunk portan.

Barczaban Szent Peternek hason fele eleghe az pap hazaval egjutt szernieó karokra. Teórczyvarat az het faluival es vammal urunk ismet megh ada az brassayaknak, de az arendat negjed fel ezer forintra nevele. Ismet az Sarkany erdejen leveó negy falut : Sarkanyt, Parrot, Gritet es Persaint urunk el veve es Fogarashoz foglala.

Egy 12 esztendeós koru giermek Brassoban uczan bent futosvan cziak onet, onet, az azt, jait, jait, iajit kjaltvan hala megh.

Egesz Erdely es Magyarorszagban az ususalis moneta eót penzes, három penzes es apro penz, az mely az sok disturbjumban az szüksegh kenszerittetven veretny. 1620 eszten-deóteól fogvant valo verettetet penz az urunk es orszagh uno animy consensussaból abruat-tatek, laltatek es letetettetek ugj hogj cziak az fiscus tartasaban Cassara es Nagj-banjara takarittatnek ereós büntetes alatt, ez harmadfel lattos penz leven mar ezutan eótt lottost verenek.

Christoff Janos feó ember brassay feó biro megh hala birosaganak 10 esztendejeben (enis ebben az esztendeóban hazasottam megh.)

1626. Az felseges *Bethlen Gabor* masodik hazassagra neky maganak feleségül az brandenburgy fejedelem leanjat Chatharinat Montium Julia et Clivia ducissat et Marchio nat. . . . Az nagysagos *Rakoczy Georgy*, *Miko Ferencz* es teob feó emberek szep szin neppel mennek fel erette, ala hozak es Cassan nagy pompaval leon az menyegssay lakodalmok es szep solenitassal Erdelyben be hoza eó felsege es az varassokat rendre jara vele mindenütt az uczakot sseold fakkal s agakkal ekesitven eó felsegek eleyben.

Brassoban egj nagj medve be mene eyel az ket keófal keóze az clastrom kapu keózt ulve reggel fen az keófalon es ky szaladvan az oh Brassoban nagj nehezen megh eólek az igen sok nep.

Ferdinand III. ez mostani *II. Ferdinandus* eó felsege fia ezen eó attia eleteben magyar kirallia coronastatek Posonban.

Erdelyorszagának minden rendbely adassy es vetely limitaltatanak az orszagh giulleseben Meggiessen, mely sok karara león nagj sokaknak.

Urunk eó felsege minden hadait Radnotnal az kalongiak keozt nemet modon mustrala, az hol az taborban egy feó nemes assonit *Bagotay Miklos*net neggie vagata urunk eó felsege igaz teorveny szerent, mjvel az jambor uen urat szolgálival megh eolte s arniekszekbe vettette.

Urunk eó felsege ismet cziazar ellen haddal indul vala fel. *Vollensteiner* groffal, cziazar generalissaval szemben szalvan oda fel Barsnal nem león az nemeteknek kedvek az harcchoz, hanem kemeny tractak utan megh bekellenek. Az nemet fel mene urunk is pegjeh ala szalla.

Az teóreók Nogradot via de hejaban, mert urunk eó felsege nem hagia megh venny. Az ket olah orszagh feleól urunk eó felsege egjszersmind negj jo oltalmazó varakat epittete az havas torokban az Csihavasban, Oytozban, Dofftanban, es Bozaban.

Az *Mansfeldy* groff hada felseó Magyarorszag reszeit pusztittia az utan deóggel vesz, az maradekia Silesiaban keóteözik, eó maga pegjeh Bossnaban, Rakova varossaban menven megh hala nagy sanjara. Az vaymary herczegh pegjeh Szent Martonban hala megh *Joannes Ernestus*.

1627. Urunk eó felsegenek teóreók cziazartol uyabban szazlot es botot hozanak. *Ibraim Aga* neü feó teóreók. *Andras Gereb* gialogok feó capitannia megh hala Fejerevarat die 18 Febr. Az nagysagos *Miko Ferencz* az keovetseghbeól megh jeóve Beczybeol az cziazartol igen jo valaszszal es bekesseggel urunkhoz. Az nagysagos groff iffiu *Bethlen István* feleségül veszy maganak az nehay megh holt *Szeczy Georgj* leanyat *Szeczy Katat*.

Drant (Draut?) Janos feó ember brassay feó biro megh hala birosaganak 16, eletenek penigh 72 eztendeós koraban nagj boldogul. Az nagysagos *Miko Ferencz* portara mene igen nagj es feó keóvetsegen.

Moldovay *Fekete Raduly Vajda* megh hala. Az fiat *Alexander* havaselyv vajdat be vivek portara es altal hozak vajdasaghra az elebby *Alexander* geóreógh vajdat *Kaka Jápát*. *Ferdinandus III.* ez mostani *Ferdinandus II.* fia ezen eó attia eleteben cseh kirallia coronasztatik.

Lonay Sigmondot urunk eó felsege Beczyben küldte ismet keovetsegen nagj expeditioival. Az limitationak három inspektorokat valazta urunk akarattjaból az orszagh: az nemessegh keözül az nagysagos *Kapy Andrast*, az szekelysegh keözül *Balassy Ferenczet*, az szasssagh keözül pegjeh *David Deakot Veyrach* keóhalmy kiraly birot, es elege veztegetek az szegeny orszagot.

1628. die 1. Januar. Az nemzetes *Hersely Christoff* ur brassay feó birova tetetek elseóben. Az nagysagos *Capy András* urunk expeditioiabol Brasso varossan nagy summa penzt veón vadolvan azzal, hogj az limitatiot megh vetven abutaltak volna.

Parasmary papot exequalak igen gialazatossan, mivel felette rut gialazatos paraz-nagaghnak soksaahn(?) vetkevel vadoltatek. Feketehalomnak hason fele hammasszeredan

mind el eghe felette nagj karokra. Sarkanyban az nagj udvarhazat epittete urunk eo felsege es az parray nagj totis epittete (?).

Az nagysagos *Soliomy David* haromszeczy feo capitanjsaghra megh esküvek Lecz-falvan. Az brassay doctort parasmay feo papsaghra vivek, az mely nem giakorta teortent, hogj doctorbol papsaghra menjen valaky Bodolavarat epittek *Beldy Celemen*. Urunk eo nagysaga Magyarorssagot latogatny jara.

Az brassay magyar eclessianak lelky paztora *Joannes Elekes* szemerjay megh hala itt Brassaban papsaganak 28, eletenek 55 ezteendejeben. (ez az en feleségemnek edes attia volt.) *Ananyas* (?) *Beneo Apaczay* succedal az brassay magyar praedikatorsaghra, melliert ugjan engemet kulde az tanaczay Patakra es megh hozam, mivel ott valo novitius deak vala, az niolczadik collatioban leven, de az attia apaczay pap vala *Beneo Janos* pap.

Pethnehazy Istvan jency feo vites capitany megh hala Varadon s ott is temettetek el. *Kamuthy Balas* feo thesaurarius megh hala. *Szilvasy Boldisar* feo ury ember megh hala. *Szultan Murat* teoreok cziazar az ket olah vajda segetsegevel az Balticum tenger mellet Daso- viavarat epittety nagj ereovel az lator vity kozakoknak megh zabolazassokra.

1629. Urunk eo felsege az egész szekelyseghez szelliel jara, farsangolvan es vendeges- kedven keozteok. Die 6 febr. Brassaban be jeöve. *Hersely Cristoff* biro uram maga hazanal nagj pompaval felette kedvessen megh vendgle eo felseget.

Kekedy Sigmond eo nagysaga *Hersely Janos* uram hazanal igen megh vendgle az fel- seget es az fejedelem igen familialiter mulatot itt ben Brassaban. Talam ugjan adta az szine eo feleségének, hogj utolso Brassaban lete ez lenne.

Fagarasban egy teoreok meczied formara egj temlomot akara az fejedelem epittety el kezdven felette nagj munkatis vityek vegben, egészen az derekat boltozattjaval egyjutt ez ezteendő fel rakak az Betlen uczaban, kj azutan le romla es nagj pusztulasra juta.

Az velenczeseknek egy feo keövette jeöve urunkhoz igen postan. *Franz Bergh groff* neu Constinafoljra menven onnan mene haza. Az nagysagos *Giulaffy Samuel Bethlen Istvan* ur gubernator leanyaval hazasodek Fogarasban. *Barnoczky Mogilla* moldovay vajda leszen. *Salin Giry Pribek Han* sok tatarral es czierkezekkel magat az lengielekhez cziatolvan *Cantemer* merssat (?) kj tatar han vala leny igen megh verek az Podolyan.

Bethlen eo felsege az my kegielmes fejedelmünk es egez Europanak nagj hirü hatalmas rettegeteö *Bethlen Gabor* neu jo es vitez fejedelme megh hala die 16 novembris czeoteör- teöken, igen bodogh es czientes halalal Giulafejervarat s ugjan ott igen nagj fejedelmy pompa- val es solennitással temetek, kynek hatvanezer tallerban kezült igen szep epitaphyuma mayt ott tundeöklük az falban. Teoreök es nemet cziazar keözeöt felette jo bekesseget szerezven es minden szomszedokkal nagj czientessegben leven hala megh es igen szep testamentum tetete- nek utanna az mint utolsó szavay ezek leönak ertelmessen :

Mar megh gieztiök ez vilagot s

Isten velem, senky nincz en ellenem.

Catharjnat az fejedelem assonyt successive hagia hogj orssagh fejedelmének es uroknak ismernek lenny meljre ereös hüttelis keöteleze az orzagot. Es nagy summa penzben inscribal- van eo feleségének Fogarast, Munkacziot, es Tokäyt, de nem sokra mind mas kezre cziusza illetlen magaviselesseert.

Lengiel kiraly *III. Laslo* sueciay kiralljal eöreökeos frigiet bekesseget keötenek *Gustaus Adolphussal*.

Fogarast három feo emberre bizak : *Kemeny Boldisar, Harasztosj Balas Deak, s Kerekes Pal Nemet Scultetus Davidra*.

Szombathelly Martonnak cziai az eleöt urunk feiet vetete Devan arultatas miat. *Mikes Sigmond* fogsagban hagiateg, kit nem regen urunk fogatot vala megh, de nem sokara *Catharjna* asszonyunk el boczjattata.

Apafy Georgy feo ceövetségen portara jara es *Hazy Janos* teoreök deak szalogh vala ez ideö alat az fenies portan.

1630. *Catharyna* fejedelem leven szazlot es botot hozanak portarol az confirmalasra es bira az migh birhata az fejedelemséget.

Barnoczky Mogilla moldovay vajda el futa Lengielorszagban az teoreökteö es tatar- tol való felteben. Az regy *Stephan* vajda fiat : *Leön Vajdat* hozak az szekben.

Kalloban nagy giulessek leon az felfeöldy uraknak es az het var megjeket Erdelyteöl cziazar szamara el foglalak.

Csiaky Istvan die 25 Januar az *Betlen Gabor* temetese alatt Fejervarrol bucziu vetlen el ügrek (!) hir nelkül. Utan leven *Szoliomy David* eo nagysaga az nagj baltaval nemerhete, megh atta volna az fejedelemséghez nekej. Itt giules leön es sok szene bona keözeöttis ugjan *Catharjna* fejedelmünk marada megh es Nro 50 articulussokat elegh haszontalanokat iranak az temetes után.

Barnoczky Vajda—*Leon Vajdara* Hutinbol nagy haddal jeó de szegjen vallással leon dolga s aligh szalada vissza lengielekhez.

Catharina fejedelmünk eo felsege az brassayaknak vissza ada Sarkany Persany es Grith neü falukot. *Kornis Sigmund* eo nagysaga az romay cziaszarhoz szamtalan sok szept ayandekkel es nagj expeditioval feókeóvetsegen kulde *Catharina* az orszaggal de nem sokara az utan *Kapy Andras* eo nagysagát is utan kuldek *Kassay Istvannal* egjut.

Alexander Kaka Japat havaselvi vajdat portara be vivek es hozak helljeben be vaydanak oda *Mojse Vajdat*.

Masodik giules león ez ideön Meggiessen die 13 Juny, az hol szamtalan rut villongasok leónek es cziak Isten tarta megh hogj iszonyu romlas veszedelem ott nem teórtenek. De ugjan confirmaltatek az fejedelemségben *Catharina* fejedelem.

Brassanak az Felleghvar külseó varat epitteny kezdek s nem sok ideóre elis vegeznek.

Die 16 aug. Szeben szekbe levoó Omlas neü falu teóbeól mind ky eghe kostellyaval es templomokkal s minden jovakkal egjütt.

Die 19 sept. Brasso varossanak minden csiorda tehen barmat az tanaczy az ado miat be hajtatvan az Bolonyherod (az *Cziukas Istvan* mustoha attiam) haza eleót három uczarol az szolgak (mint egy Herodes hü szolgay) magok gondolatlanul eószve keritven az barmot eószve toliula es egj ko plane (?) Kopjanyi talán? . . . magossagnera az barom egj mas hatan jarvan egj ora alat hala megh egimas hatan ott az uczan 157 szamu tehenek az szegenyseghnek nagj sirasara. Ezt czielekette vala *Gorgiez Andras* falnagj okos es tanaczios elmeje.

Udvarhelyt az piaczon az igaz orthodox vallasnak, religionak templomat epittek. Az varat pegjeh asszony fejedelmünk az nagysagos *Kekedy Sigmundnak* ada inscribalvan neky hat ezer forintban semmy jószaggal.

Romay papa ez ideóben *Urbanus VIII.* sok ssuv panasznak s haborussaghnak nemzeó es szerzeó mestere.

Az brassay szaz gialogot Jeneó varaban kulde az orszagh vigiazny, *Fekete Georgj* leven hadnagyiok. Harmadik giules león ez ideön die 16 oct. Colosvarat az holot egeszen le vonak az fejedelemséget *Catharinarol* az eo illetlen maga viselesseert es *Csiaky Istvannal* valo szerelmes-kedesseert s titkon valo tractalassaert. Es igy itt nemelylek titkon az nagysagos *Rakoczy Georjéot* hjvak Patakrol, ugj mint ifju groff *Bethlen Istvan* es *Szoltonis David* es megh inditvan Varadot kezeben is adak, az orszagh pegjeh az gubernatort eóreggh *Bethlen Istvant* valasztak es megh is esketek az fejedelemséghre Colosvarat, ennek okay leónek egy nehany papista es unjtarius urak es feó emberek. Az orszagh hadait Colosvarhoz szollittak taborban *Rakoczy Georgy* mint egj hat ezred magaval be jeó Erdelyben es Topanal egy massal szemben leven az ket fejedelem magokban tractalanak cziak.

Az nagysagos *Rakoczy Georgy* vissza szalla Varadda, *Bethlen Istvan* fejedelem le szalla Giulafejervarra. *Catharina* pegjeh mint saját jóságaban Fogarasban szalla az meljben nem sokat durala, mert nem eótet illete, semis erdemle ot lakasat. Hermany es Vidombach Barcasaghnban igen felette rutul megh eghenek. Fogarassy regy hüseges capitany tanaczios ury ember *Kemeny Boldisar* megh hala, valasztatek helljeben capitanyisaghra az fia *Kemeny Janos* uram, kit Isten sokaigh meltosagos jo egesseghben bodogul tarczgul megh. Negjedik giules león die 30 november Segesvarat. Az holot *Bethlen Istvan* eo nagysaga jo akarattia szerent az fejedelemséghet az orszagh eleót le teve, hüteókeótt fel szabaditta es eghenleó akarattal fejedelmé valasztatak az nagysagos *Rakoczy Geórgieótt* es commissariusokat sok feó emberbeól, mind az három natiobol valasztvan, az orszagh Varadda ky kulde eo nagysaganak legitima vocatiot advan.

Catharina egj megh regy hit feó embert *Scultetus Danjel* neu feó nemet szolgaiat Porumbachnal die 8 december az jegh ala eólete, hogj teóbbe jol teó aszszonya ellen ne partolkogjek, ne practjkallion, de seót masis peldat vegjen effeleól. Die 24 december Fejervarra be erkezenek az urak az hivatalos fejedelemmel egjut.

1631. *Rakoczy Geórgy* eo nagysaga (ez my mostany kégjelmes Eeóreggh urunk) Fejervarat az nagj templomban nagy szept solenitassal Erdel orszagy fejedelemséghre megh esketik, kit az ur Isten eltessen, nagj nevenek diczeretjre, az igaz hütnék otalmazassara, teriesztesere, nemzetünknek s orszagunknak nevedekessere s kullieb teriedessere s minyajunknak üdvességes hasznukra s eleómeneteunkre.

Szoliomy Davideó nagysaga 36 igen szept szazlokkal vezer generalisul valasztatvan Magyarorszaghra bocziattatek urunktol, mivel *Eszterhazy Miklos* az palatinus haddal ala jeóven az urunk jóságyt rutul pusztittia vala.

Iffiu groff *Bethlen Istvan* igen felette szept pompaval es expeditioval die 17 febr. urunktol az vezer bassahoz *Murtozanhoz* Budara feó ceóvetsegen küldettetek, sok feó emberekkel, mind az három natioból.

Az felfeöldy hadak altal jeóven az Tiszan igen ereócs sanczokban assak magokat *Rakomaznal* sok leóveó szerszammal akarvan Erdelyre jeóny es az orszagot magoknak foglalny.

magjarsaghnak templomatis el vette vala egjszer, de az jambor ez mostany feó plebanos *Simon Albellus* uram adata megh kjert Isten sokaigh eltesse eó kegielmenek pegjegh nevevell eggjutt hireis el mene.

Szoliomy David eó nagysaga el hive magat az nagj urassagban, sok illeten excessusokat az eó nagysaga urunk meltosaga ellen, sok dolgokat tentalvan. Urunk eó nagysaga megh fogata Marosvasarhelyt es Fogarasban ereos fogsaghra igen nagj vasat verenek az labara. Onnet Fejervarra giulesre s ott az orszagh megh sententiazvan urunk gratiaja ala adak, az honnet Keóvarba vives eóreók fogsagra, holot miud ez may napigh tartatik ereos fogsagban.

1634. Az teóreók cziazar kajmekamja az *Martuzan* nagj vesser bassa szamtalan sok teóreókkal az Dunan által jeóven Giorgiohoz szallanak, nem tudvan senky semmit benne, mit akarion es miczioda szandeka legjen.

Urunk eó nagysaga is az egesz orszagh hadaval Szaszsebes melle szalla taborban vigazny es mind teóreók s mind magiar tabor mint egj hat het mulva cziak el oszla.

Bornemissa Pal jency capitany valoban igen emberkedenek. Die 22 octvalamy bor dezmaló teoreokok az szokas kjvül kj jeove az Makvara, megh futamitatak e-ket es ezek el szaladvan az eghry es teob veyhbely vitez teóreoknek ssinit fellakkasztvan. ra jeóvenek es az jency vitezekteol mind levagattanak : bekek, szpahiak, szancziokok, vajdak nezenek, melljert *Bornemissa Palt* ky tevek az capitanyasagból, nem akarvan az teóreók ott szenvedny az jambor vitez embert. *Szenasy Peter* kj mostan prefectus leon successor az capitanyasagbän Jeneóben. *Bornemiszsa Palt* urunk eó nagysaga udvary feó capitanyasaghra valasztá maga melle.

Feó nagysagos aszszonyok megh halanak ez esztendeoben inkab mind pestisben Magiar-orszagban Bodokeóben *Bathory Gaborne*, Caassan *Alagj Menyhart* generalisne, *Niary Istvanne*, *Karaly Mihalyne*, *Bethlen Istvanne*.

1635. *Szultan Murath Han* kazuloktól niolczadik ereós ostrommal Babilloniát megh veve, melynek huzad napi innep napiat nagj pómpával mys segetettük ileny portan.

Urunk eó nagysaga feó keóvetseghre portara boczjatta *Tolgalagy Mihaly* uramot, *Sebesy Boldisar* urt szalagul capitiasaghra (?). Enis elseó utamban ekkor eó kegyelmekkel mentem volt be portara valamj keves pennsel marhaczikanak vetelere. Es mjvel hogj mar cziazar megh indult volt kazulok ellen my Szikerbe által mentünk az tengeren es értük el az cziazart Asiaban.

Szekely Moyses egj nehany complicessivel be szeokven portara urunktol el partolvan, de ky teóreókke leon keözulleók s ugy roszzszul veszenek el s ky maskeppen vesze, ky megh ismet giazazattjara jeove ismet vissza onnet, de eó maga mays oda tartiatek arestumban az Toppanan felljulo Beórvár neu heljben.

Egy hatalmas feó vezer bassa ury embernek *Petrar Arabyay Amanoglinak* ket igen daly fiaival feiet vetete cziazar Constantinopoljban nem tudatik miért vadolttatott volt. Egy egez nap estigh az ossman cziazar mecziedgje Araniyas neu pazaron heverenek. Die 25 apr. felette igen nagy harom hatalmas marka gallia erkezek be oda Egyiptumbul es Missiabeol szamtalan sok szep es minden fele draga marhával, kjnel szeb es nagjobbát huz esztendő alatt oda jeony az emberek nem lattak hüttel referalvan.

1636. Az eóregh *Bethlen Istvan* nagj titkon Ecziedbeól el ügrek felessed magával be mene az vezer bassához Budara *Martussanhoz* az fejedelem ellen. Hol mj vadlasokkal panaszla, az mely dologh miat felette nagy rut szur szavar tamada. Urunk eó nagysaga haddal Jeneóheoz szalla. Az gubernator is sok teóreókkal elejeben szalla urunknak es cziak az Maros vize nagj arjával leven keszteók. Alkalmas szep cziatak is leónek s mind ket felben veszenek es sok keóltseghet s faratsaghot mivelé ez dologh az szegeny orszagnak, mivel igen nagj keóvetseghely feó embereket constitaulanak az fenies portara s Budarais eghre. . . (?) mind az harom natjობol egj nehany uttal az migh az orszagh haza hjhata az urat. Ez osztan urunk eó nagysagával megh bekelve mind az mostanig oraigh egy massal bekesseghben leónek. Noha az migh az ur oda león, urunk valoban vitata Hüsst varat, de az benne valok igen emberül megh tartak es megh nem adak urunknak.

Igen nagj vizek Magiar es Erdely orszagban leónek es felette sok karokat teónek njar derekban. *Forgaczy Miklos* cassay generalis megh hala. Az nagysagos *Rakoczy Pal* Magiar-orszag biraja megh hala es nagj pompával el temettetek az szepes kaptalanban. Groff *Homonnay Janos* cassay generalis leszen. Buda varanak hason fele megh eghe tüz miat.

1637. *Ferdjnandus III.* Magiar es Csieh orszaghnak kjrallia romay cziaszarsaghra valasztatik es megh coronaztatek legitime Ratisboában az imperjumban. Az attia *Ferdinandus II.* megh hala eletenek 38. birodalmanak 20. esztendejeben.

Feold indulas leon Erdelyben gertiassenteleó napian reggel hajnalban enis eszemben vevem.

Die 13. febr. urunk eó nagysaga Brassoban be jeoven az clastrom capuban valamj ressegh emberek nagj tumultumot szene bonat inditvan rut disturbjum teórtenek, nagj

hertelenséggel es egy *Dederich Szeóczy Peter* neu polgar leven az kapuban vigiazo ur maga gondolatlan igen bolondul az gemet le vonata urunk eleót. Urunk mar az srampo eleót alvan jo ideigh es megh meghis utogettek volt az urunk dejakjban. Az melj dologert az orszagh giulessere citaltatek az egesz varos Meggiesre es cziak nem sok ember halal keóvetkeztek. Veghre igen sok intercedalással nagj nehezen complacalak urunkot. Hat ezer forint summat adak urunknak Sarkany, Parro, Persany, es Griath jo negj falu oda cziuszat hat adoval ereók megh. *Szeoczy Peter* pegjeh massur león s abban hala meghis. De cziak az Isten tarta megh, hogj az varossan igen rutt dologh nem teortent vala akkor.

Daniel Beke szent György unjtarius püspeket urunk eó nagysaga confirmala az puspek-seghben.

Sahingirj es *Cantemer Merza* tatar hamok egjmassal sok ideigh uijat vonvan az tatar hamsagert mezey harccal uno anjmo voto Buczjakban megh vjvan az ketteó el vess. Es inter duos lftigantes tertius gaudebit heres (?) az kj nemis varta volna az *Sajngiry kihaja Samaljagh Merssa* hamja leon succedal. Urunk eó nagysaga ssep expeditioval *Mikes Sigmondot*, *Hussty Menyhartot* es *Cziahy Georgiot* hozzaia tagar (?) orszagban küldé feó keóvetseghen.

Lupul Vaszily moldovay vajda Havaselfoldere Matthe Basaraba vajdara haddal jeoven igen emberül forgodek *Mathe* es megh vere *Vaszilt* ugy hogj szegen vallással hazajaban szalada. Urunk eó nagysaga szep hadakkal magjar es nemettel *Kemeny Janos* uramot az vajda segetsegere Havasalvere boczjattotta vala, kik igen nagy hasznara leónek *Mathenak*.

Szilisstray vesser bassa *Kenan* az Duna mellet taboroz nem tudatik mit akar. Urunk eó nagysagais valoban vigiaz az orszagh hadait igen mustrallia-. *Pazmany Peter* gardjnal es esztergamy ersek megh hala Posenban es nagj pompaval ugjan ot el temettetek az eó teólle epittetet nagj clastromban.

1638. Urunk eó nagysaga cziak hertelen Jeneóheoz szalla taborban, mivel sok teoreok nagj hamar giulekzet vala cószve kapaval, asoval, lapattal, cziakanjal es sok szekerral. De hamar urunk megh ertven szandekokat hogj az pusztá Szarvaskeó varat akarna az teóreók megh epitteny azt eó maga ellenze es megh nem engedven el bomla szandekok, es igr mind ket fel had cziak hamar le szalla.

Groff *Turzo Mihaly* Szepes varmegjenek eóreókeos ispannia megh hala es Szepes varaban be szalla eóreókeóssül az nagysagos *Cziahy Istvan* nagy almasy eóreókeos ury ember.

Igen szaraz asaly niar león, mely miat sok szüksegh es dragasagh león az orszagban.

Deesen Erdelyben giules león. Az holot az sabbataryus, unjtarius es arrjanussok dolga forgattatek, conspectaltatek es igen valoban megh castigaltatanak, mjvel az disputatioban megh geózettetenek s tudatlansagbol szarmazot eretnekseghnek pronuncialtatek az eó arrjanissagok es sabathanjussagok escualtatek, dealtatek articulus irattatvan elejekben unytariussagok jo disciplina alatt megh engedtetek. It egj negj colosvary arrianus *Puspeók Toroczky Mate* fia, *Toroczky Eótvész Janos*, neut az orssagh keóvel agion verete karomkodassart, az feleseget Colosvarról ky uzek plengeren megh verven es sokat keozüleók fogsagban vasban vetenek Fogarasban, Varadban, Szamosuyvarban, Ceóvarban az migh az tevelytest el hagjvan az igaz orthodoxa religjora ereós hüttel keótelezek magokat.

Bessterzen ószszel giules león az hova ky hozak Moldovabol az *Mikes Sigmond* három fiait *Mikes Mihalit*, *Janost* es *Palt* kik illetlen magok viselesseert nem comparealvan az teorvenyre valo citalass cleótt oda be szeóktek vala magoknak otalmat keresven, de onnetis az vajda mind kezben ada eóket es teorveny szerent minden jovokat el veszt ven fejeketis sarzon váltak megh az apiokkal eggjütt. Az jovokat valoban ky tudvan keresnj *Úzony Mihaly* Deak neü cancellarista deak...(!)

Az hatalmas szultán *Murath Han* az teóreókeóknak vitez csiaszarok megh hala eletenek 42 esztendejeben csiaszarsaganak penigh 16. esztendejeben minek utana nagj hatalommal Babiloniat megh vette volna. meljnek huzad nap innet mely igen noj solennitással es pompaval illettek megh mind az egez teóreók biródalomban szemeimmel latót s hallot bizony-saga vagiok, mert oda be voltam. Cziazarsaghra valaztatek ennek az eoczy *Ibraim Effendj Han*. ky Diarbegherben neveltetet volt fel igen titkon az battia *Murat* hire nélkül mjvel tirannussaga nagj vala s megh eleótte volna.

1639. Brassoban az mint nevezik az Dezkapiacz eleót leveo hozzu keó falat az másik Bolonyay kapuig kezdek epitteny nem sokara elis vegezek eppen.

Egj keótelen jaro nagj jadizo mestersegenek tudomanjaval, ezen eózeón Colosvart az szolgália egj Bolgarszegy olah legeny agion vaga mely miat ugjan megh is hala.

Onad varossat az teoreok ejel megh úte, meghegete es rabla. Egy feo de lator pribek magiarbol lett teoreok rab *Panczy Aga* neó az cziata alat elis szabadittak mas ugjan olljant egj kuldus *Janczky* neütt niarsra keóteözven az eleótt valo nap elevenen megh süteüttek ketteótt ismet karoban vertek. De azért szegeny onadjak valoban megh adak az bak arrat hogj sok

szegeny ania sirata megh szinten egy feő legeny menjgszeje lakodalma estin esek ez vezedelem.

Az suedusok hada igen nagy ereovel Nemet orszagot pustittia, hodoltattia, cziazar hadat igen vagia, verj, uzy, kergety. Isten ennek cziak tudija mj vege lezen ennek az hadnak.

Mathe havaselyv vajdara ismet haddal jeoven az moldovay *Lupul* ismet ssegjen vallással kel viszsza szaladny nagy karaval veszedelemmel.

Barczaban quartelioz az *Boytj Istvan* mezey hada az haroimszekj szekelysegh es az het falu tely nemet gialoggal igen nagj nehessegekre veszedelmekre es sok keoltseghekre leonek. Ez hogj mar az ket vajda ebekdedse miat valo vigiazasra szallittatot vala ide be, leőveő szerszamis leven velek ugjan jo moddal.

Seredy Istvan uram portara megjen az adoval keővtesegeghen, *Sebesy Boldisar* uram szalogul.

1640. Urunk eő nagysaga nagjobbik fiat iffiu *Rakoczy Geőrgiőtt* varady feő capitansaghra vivek ky igen szep solennitással. Urunk eő nagysaga Keővar fele jara latogatny aszszonyunk Patakra. Brassoban ez esztendeőben negj tanaczibely feő emberek halanak megh: *Christof Janos* az folnoj, *Forgaczy Balint* falnajsagh viselt ember, *Drant (Draut) Jakab* es *Herbert Gen Marton* polgarak.

Cassan egy miskolczy *Szabary Demeter* neū jo nemes embert karoban verenek mivel hogj az onody capitant *Haller Samuelt* vendegseghre hozzaia hivatvan ennek szine alatt kjczin heia hogj teőreők kezben nem ejtette s egjeb igen sok ross dolgays voltak sok inassit el is atta oda Egerben seőtt talam mustoha leanyatis.

Az nagysagos *Niary Istvan* kassay feő generalissaghra valasztatik. Debreczen varossa igen megh eghe. Geoncz is hasonlokeppen ighen eghe.

Az my kegielmes urunk *Rakoczy Geőrgy* az brassajoktol az teorczyvary harminczadat teomeossit, bossait, oytozit eoszszefoglalvan el veve es biriaes feő harminczados mint egj esztendeigh leven *Sebesy Miklos* uram succedal *Pavay Tamas* ur s biria mind ez may napigh cziendessen eő nagysaga kegielmebeol.

Egess teőreők orssagban es az ket olah orszagokban igen nagy penssbely változas leőn es sok veszedelmes altercalodas leőn az migh helyben allapodek de ez my orszagunkban sokaknak de feőkeppen az eőtveősmestereknek nagy hasznokra leőn.

Die 5 juny *Jeney* capitany *Bornemiszsza Pal* ur igen le talalt volt az teőreők urajban kalazolny az eredeő haton mint egy trefa irigjvel, kik reszegh ssissel (?) mint egj dezmalny jeottek volt ky, mely miatt az capitanyisaghbol ky kelletek kelny, az teoreok uraim nem akarvan szomszedsagokban szenvedny. Valasztatek urunktol udvary feő capitansaghra, melyben hyvenis szolgala az jo vizet ur mind halalaligh. Succedal az capitanyisaghban Jeneoben *Senas Peter de Baliók*.

Die 6 aug. Szinten ur szine változassa napian Brassoban az Var uczaban 46 hazak egenek megh az varos keőfalabanyis egy nagy darab az keőtelvereők kerek bastiajokkal eggjűtt holot bizonyara valoban sok es igen nagj karok keovetkezek, mert igen nagy tus vala.

Die 26 Szept. Brassay feő birő *Hersely Cristoff* uram megh hala birosaganak 14. ezten-dejeben, nagy csendessen az urban. Die 30 oct. egy keczeley *Georgj* neu iffiu legeny urunk eő nagysaganak jo rendbely etek fogo szolgália aszszonyunk eo nagysaganak egy *Kaposztas Judith* neő feő leany aszszonjaval talalvan vetkezny az eő nagysagok belseő hazaban de seőtt megh urunk eő nagysaga ingetis viseltetven az leany az legenyiel mind kettőnek feiet vetettek urunk Szamosuyvarat.

Daniel Mihaly ur haromszeky feő kiralybiro megh hala Isten niugossa megh az jambort. En nekem jo uram volt egjszer az portay uton ez eleőt harom esztendeővel.

Die 14 Novemb. *Sebesy Miklos* uram Verestorony feő harmincados nekem jo akaro uram mennyegzey lakodalma leőn Vissaknan az beőczülletes vitez *Geody* uram leannyaval *Christina* aszszonnyal. Onnet vittük osztan eő kegyelmet Tolmacyra verestorony melle szep es illendeő pompaval s solemnitással. Ekkor eő kegyelme megh az brassay harminczadotis birta, mivel ennek az esztendeők elein eő kegyelme volt az el foglaloiays.

1642. Urunk eő nagysaga nagjobbik fiat *Rakoczy Georgiőtt* ez eő nagysaga eleteben az nemes orszagh fejedelme valaztia legjtíme igaz teorveny uttja s modgia szent Fejervarat, die 4 marty. farsangh napian mely napot egész orszagul nagy innepnek illetünk s celebratunk.

Ismael Aga neu feő teőreők keövet jeőve urunkhoz keövetseghen es iffiu urunknak szazlot es bottot hozza az uy fejedelemnek confirmalassara, az uy cziazartol jeőven pegjegh jo hirrel s nagy kegielmességgel ajanlvan hozzank magat.

Die 15 may, igen nagy solennitással valo keövetseget constituala urunk eo nagysaga az nemes orszagh consensusaval expedjalvan portara mind az harom natiobol valogatvan feő embereket jmezek menenek: *Seredy Istvan*, *Sullok Istvan* ur, *Bassa Tamas* haromszeky feő kiraly biro *Maer Mihaly*, *Maytyny Andras* teőreők deak es eő velek sok feő ember gyermeke es igen kegielmessen latta az uy cziazar. Die 28 september ez feő emberek megh jeőven portarol

jo hirrel es io valaszszal mindgiart az orszagh adajaval el mene *Szalanczy Istvan* ur feő ceövet-segen es *Rhety Istvan* deak ssalag az az kapitjhasagha menenek.

1643. Az my kegielmes iffiu urunknak iffiu *Rakoczy Georgjnek* feleségul hozzak az nagy hirű s reghy tündeokleő nevezetes *Bathory* familiabol allo nagysagos *Bathory Andras* szerelmes leányat *Bathory Sophia* aszszont. Eg igen nagj pompaval való menjgejey lakodalmok celebraltatek die 3 febr. Fejervarat, kiknek-mind eggiüt az szent Isten engedjen hosszuéletet szerencies bodog birodalmot az nemes orszagnak megh maradassara s bekessegere. Juniusban eo nagysagok az giogy feredőben mulatozvan teoltek el az ideőt.

Az my kegyelmes urunk eo nagysaga kissebbik fia *Rakoczy Sigmund* eo nagysaga az szekelyseghnek vel potius az egesz orszaghnak generalis capitannyava valasztatik urunk eo nagysagatol es az egesz orszaghtol es mindgiart az egez orszagh hadajt az egesz szekelyseggel eggiüt igen modgiaval s zepen eo nagysaga megh mustrala. *Ferdjmandus III.* romay cziazar az teőreők cziazarral feő keövety által 20 esztendeigh valo frigjet tractalanak Pest varmegjeben Szeony neü faluban az mely nem sokaigh alla fen jo bekesseghben, mert az tar papok dolga mindenkor cziak practika. Igen hideg ideok jaranak tavaszszal maid szinten niar keőssepiigh mely miat mind bor es gabona termes igen szukeőn terme.

Ez eztendeőnek nagjod reszet gialay temben teolteőttem el, sok buval, gondal, njavaljaval igen nagj fanthasias forro hidegh leleő beteghseggel. Sok szantalan karommal es busulasommal mulek el teollem ez esztendeő eletemigh megh emlithetem. Az ky ez tizte vitettetesemnek oka volt, az igaz Isten megalallia ideővel eőtet is, mivel nem az en eleő mene-temre, hanem romlassomra igjekezet. Az nagysagos *Nyary Istvan* cassay generalis es felseő Magjar orszagnak generalissa megh hala. Eperies varossa tuüz miat ez eztendeőben mind kyjuul s mind beleől ket izben igen megh romla s azon kyvüllis szamtalan giuladással leőnek. Barczasaghiban Vidombach neü falu menykeő miat megh üttetven mint kosteliostol teőbeől kyegehe templomaval, torniaval, harangjaval az szegenyseghnek iszoniu nagj karara die 8 july mely cziak nem ket egez hetighis hozza mehetetlen segetseghetlen keppen mind eghet igen rutul.

1644. Az my kegielmes urunk az igaz orthodoxa religionak igaz factora sereny otalma es faradhatatlan teriezteője, ennek mondom otalmaert az magjarorszagj statusoknak seget-segere kik mar ez papistasaghtol cziak nem elborittatanak vala igen szep hadakkal megh indul Fejerevarrol Magjarorszagj fele es igen szep moddal az jo Isten szerenczies eleőmenetel advan fejedelmunkneki gen keves ver ontassal az egesz alfeöld varakkal es varassokkal eo nagysaganak megh hodola. Die febr. 3 indulvan megh Fejervarrol es die 12 marty nagj solenitassal Cassara be szalla.

Az brassay gialogh is oda jara cziak nem egesz eztendeigh. *Cziukas Istvan* coczjem hadnagysaga alat emberulis forgodek. Iffiu urunk eo nagysaga pegjegh az orszagban serenyen es igen illendeo modon viselven eo nagysaga gondot az szegeny orszagha.

Az nagysagos *Bassaraba Matthe* vajdais Havaselfeoldebeől ezer lovas kurtant küld segetsegül az my kegielmes urunk melle, kik emberülis viselek magokat eo nagysaga mellett oda fel. *Vasill Lupul* moldovay vajdais similiter ezer lovast bocziatta urunk melle, de ezek az jo hir nevet az bokor alat hagiak el se ille bre kad ner ssemy (?) hir nelkül el ugranak. *Kapronczay Georgj* neü feő ember (ez igen nagj magos ember vala) cziak keöz cziatan oda fel el esek leoves miat es megh hala, ugjan akkor *Farago Andras* neü mezey hadak kapitannia el fogatik, de az utan megh szabadul, urunk mas feő rabon valtja ky. Aszszonyunk eo nagysaga die 7 octobr. megh indul Fejervarrol. Urunk eo nagysaga hivatvan hivatvan (!) ky Cassara mene urunkhoz es az egesz hadat ott az tajban teelenek szelljel ott quarteljozvan. *Bornemisza Pal* ury feő ember az my kegielmes urunknak feő capitannia megh hala oda fel es ala hozak temetny Varadda. *Nagy Pal* feő ember urunk eo nagysaga gialogjnak feő capitanya es lugassy s caran-sebessy ban megh hala es el temettetek Devan: *Lazar Istvan* papista feő ember csiky, girgiay es kaszony feő kiraly biro megh hala oda fel, nem szinten tudatik my forman, ala hozak temetny. *Kassay Istvan* az nagy tanaczios ury feo ember es substitutus cancellarius megh hala Colosvarat die 4 dec. es el temettetek ugjan ott. Ez feő ember attiat, anniat, battiat, nyenyet, hugat, eőczjet en mind ismertem Cassan, de bizonjara feő emberre leőt volt Erdelyben egy erszeny giarto fiabol es jambor feő embert *Viczey Anna* leven felesége Colosvarat ket izben szolgaltam annor. 9 noha nem sokat fizetett az eo természety szerent, hazanal mind az által tanulgatassom nem volt artalmamra. Isten niugossa megh az jambort az en edes aszszonjossal eo kegyelmevel egjütt.

1645. Az my kegielmes eoregh urunk Cassarol oda fel ismet megh indula es az felfeoldis cziak nagj keonnyen eo nagysaganak megh hodolvan az Fejer hegien alta megjen es igen szep solernitassal az suecyay haddal eo nagysaga szemben leven Morjaban az *Ditrichsteiner* gardinal kerteben az Diana vize mellet nem meszsze Berem varossatol s vegeznek egjmassal.

Az my kegielmes iffiu urunknak egj szep fia-születek *Bathory Sofiatol* kegielmesaszszon-junktól die 25 marty ked napon es judica vasarnap megh keresztelven *Ferencznek*, az fiscus

varayban nagy pompával előremet leóvenek ez az havaselvy *Mate* es moldovay *Vasil Lupul* vajdakis komasagha kepekbelly embereketis nagy pompával küldenek.

Brassoban mind lovas s mind gialogh hadakat akarvan urunk szamara giuutyeny es az veres szazlokat ky teven elegge kialtjak vala az szabad njereseget s io fizetést, de igen kevesen giule mind az ket fele.

Herman Mihaly brassay falnagsagha valasztatek elsőban ez eztendeóban, ky az eleőt cziak organistaia vala az varosnak szepesvarally fiu volt s az varosnak jeoveovenje.

Beldy Janos ur haromszeczy vice capitanyasagha valasztatek az my kegielmes urunktol. *Rakoczy Sigmund* éonagsaga leven feó generalissok. *Daniel Janos* ur Udvarhellyszeczy vice capitanyasagha valasztatik urunktol. Az brassay gialogot urunk éo nagysaga Csietnek varaban hagjvan vigiazny egy hajnalban jo reggel az cziazar hada *Vdasz Pal* capitanyasagha fel habara éóket es fegvereket fel szedven el boczjattak njavaljassokat es illeő fülleő modon jeóvenek haza. Az hadnagy *Csukas Istvan* coczjem ur mind az altal nem sok karrak leon.

Iffiu urunk éo nagysaga secretariussa *Uzony Mihaly* deak alias *Mark Mihaly* megh hala Brassoban es az magyar templomban el temettetek. Az moldovay *Lupul Vazil* vajda egj egen szep leanyt hazasitja egy lengiel herczegnek es urunk éonagsaga kepeben boczyatta be igen szep pompaval *Kemeny Janos* fogarassy feó kapitany uramat sok feó emberrel egjütt.

Mihaczy Demeter haromszeczy vice kiraly biro megh hala Illie falvan Sepsy szekben. Az brassay szasz gialogot urunk éo nagysaga ismet oda fel hivata die july el menenek. *Daniel Janas* uris 1500 magaval uy es jo haddal urunkhoz oda fel mene ujabban.

Rakoczy Georgy iffiu urunk az ural egjut *Rakoczy Sigmunddal* éonagsagaval 3000 jo hadakat boczyatta urunk éo nagysagahoz segetsegül, mivel sok hitvan hirek joettek vala ala.

Az egész brassay hatart szertelen nagy jegh esseő mind el vere es ronta cōszi es tavaszj vetést az keozep mezeóban az *Bathorj* Halmanleven az buza az tavasz pegjegh az teorveny fa alat es semmit sem aratanak.

Ismet valamy hirvan hogj mar nemet gialogot giuutenek Brassoba es Jeneő fele vivek ala veszny hogj mar vigiazny, de esseok mind oda sutek az makkot.

Szamtalan saskaknak soksaga jeove be Barczasagha tul Tatarorszagh feleől augustusban de az pusztá mezeoben nem nagy kart tehetenek ismet hamar viszsza mene az egész varos nepe kolompozny ky mene reja es szertelen kialtással úze az sok nep.

Constantinapoljban keozel 80000 haz eghe megh ez esztendeőben. *Rethy Istvan* deak ur leven orator vulgo kapitika oda be. Hatalmas nagy haddal az teőreők cziazar az velenczesekre es maltasokra iszoniu vily erejet boczjatta, de nem triumphalanak, seot igen kevest efficialanak.

Maurer Mihaly neü nemetbeől Erdelyben feó emberre leőt s portara iaro, szolgaja leóves miat igen czudalatosson megh éole magat Besztercze Banjan titkon ejel.

Iffiu urunk éo nagysaga Brassoban jeove szep pompaval vitalny es igen vigan leonek éo nagysagok negjed napigh sok looveseket teónek es ez mostany feó birakunkat *Eotves Mihaly* uramat éo nagysaga hüteős attjava fogada az aszszonyunk hiuteős anyava az bironet *Froniusz Katat*.

Tatar keövet jeóve urunkhoz szinten Büczjuk es Akirmanjbol mint egy 40 loval elest es keódmnt s segetseget kernek mivel igen nagy az ehsegh keózteők az saska iarassa es az nagy aszszaly mindent el vesztve keózteők.

Eőregh urunk éo nagysaga minden emberek remensege kjvul az romay cziazarral oda fel megh bekelvek igen hertelen az szherent az compositiok szherent hogj éo biria az het varmegjeket az melljeket az üdvezült *Bethlen Gaboris* birt eleteigh cziak hirtelen éo nagysaga hadajval egjütt ala jeove es die 29 octobr. erhetek be Gialuba éo nagysaga.

Reóth Orban cassay generalis megh hal. Az sueth hada az cziazar hadat igen megh vere Bren varossanal s az varatis megh veve.

Pestis felette igen grassal Magyarorszaghban es Colosvarrais el erkezven igen pusztittia az varost sok keserves attiak es annjak siralmaval tellies ideó león.

Urunk éo nagysaga iffiu urunk s az ur minden udvarok nepevel az orszagot jarvan latogatvan éo nagysagok karaczionra Fogarasban jeó venek es aldót innepeket czidendessen ott mulatak éo nagysagok illendeo devotioval.

MÁS KÉZ :

Anno 1653 die 30 dec. veom magamnak hazas tarsul az Istenben boldogul ki mult nehaj *Tatrosj Georgi* uram arva leanyat *Annat*.

Die 19 july szolitta ki az Ur Isten ez vilagbol az nemzetes tisztelendő Brasso varossanak feó nagy papjat az varosnak nagy keserusegere. . . . valo papsaganak 35 esztendejeben eletenek 65 esztendejeben, neve penig volt *Siemejon Albelius*.